

Docentenonderzoek

2014-2015

Ouderbetrokkenheid bij Vakcolleges - startgesprek

Marianne Wiersema

Inhoud

Samenvatting.....	5
Discussie:	7
Inleiding.....	9
1. Onderzoeksdoel en onderzoeksvraag.....	11
1.1 Onderzoeksdoel	11
1.2 Onderzoeksvraag.....	11
2. Literatuuronderzoek ouderbetrokkenheid algemeen	13
2.1 Ouderbetrokkenheid	13
2.2 Criteria voor vormgeven van ouderbetrokkenheid.....	14
2.3 Samenvatting	19
3. Startgesprek 'onder de loep'	21
3.1 Voorwaarden voor startgesprek/huisbezoek	21
3.2 Huisbezoek vergeleken met startgesprek	26
3.3 Samenvatting	27
4. Onderzoeksstrategie	29
4.1 Methode van dataverzameling	29
4.2 Ontwerpactiviteiten	29
4.3 Data-analysetechnieken	31
4.4 Randvoorwaarden van invloed op de aanpak	31
5. Resultaten interviews	32
5.1 Resultaten algemene gegevens en inleiding.....	32
5.1.1 over de respondenten	32
5.1.2 over het eerste contact met ouders.....	33
5.1.3 over ervaringen in het afleggen van HB en/of SG.....	34
5.2. Resultaten naar aanleiding van de kern	34
5.2.1 standpunten wel of niet SG/HB	34
5.2.2 argumenten tegen SG/HB.....	35
5.2.3 voor SG/HB.....	35
6. Conclusies, aanbevelingen en discussie.....	40
6.1 Conclusies	40
6.2 Aanbeveling	43
6.3 Discussie	44

Literatuur	46
Bijlagen.....	47
1 Afkortingen en opmerking.....	47
2 Elementen voor effectief ouderbetrokkenheid op gebied van cognitieve en sociale ontwikkeling.....	48
3 Criteria Ouder betrokkenheid 3.0 (CPS)	49
4 Verslag interview P. de Vries	50
5 Verband tussen CPS, Vreugdenhil en Lusse.....	52
6 Aandachtspunten bij de succesfactoren voor het leggen van contact tussen school en ouders	55
7 Interventies / contactvormen.....	57
8 Leidraad interviews	58
9 Voorbeeld startgesprek volgens Lusse	72
10 Verslag telefonisch interview.....	73
11 startgesprek Avila.....	75
12 Interview collega's PrO DVC.....	78
13 Overige resultaten.....	80

Samenvatting

Onduidelijkheid over visie en beleid van Vakcolleges van het Da Vinci College voor mentoren van de klassen 1 over wel/niet op huisbezoek gaan of het hebben van een startgesprek met ouders, onduidelijkheid over de inhoud (format) van het gesprek en de rapportage van het gesprek zijn de aanleiding voor dit docentenonderzoek

De onderzoeksvraag luidt:

Aan welke voorwaarden moet een startgesprek door de mentor met ouders van een leerling uit klas 1, voldoen?

Deelvragen zijn:

1. Wat is bekend uit onderzoek over de opbrengsten van ouderbetrokkenheid en aan welke voorwaarden moet ouderbetrokkenheid (in Nederland) voldoen?

2a. Welke (rand)voorwaarden voor de interventie 'startgesprek' komen naar voren uit wetenschappelijke literatuur en bronnenonderzoek?

2b. Welke voor- en nadelen zijn er aan het afleggen van de interventie huisbezoek ten opzichte van het houden van een startgesprek op school?

3. Welke ervaring hebben de huidige mentoren van de klassen 1 met startgesprek? Welke (rand)voorwaarden geven de mentoren aan voor een 'goed' startgesprek?

De belangrijkste resultaten zijn:

1. Ouderbetrokkenheid draagt bij aan schoolsucces (en preventie van schooluitval) ook in het voortgezet onderwijs.

2a. Een startgesprek of huisbezoek zou onderdeel van beleid moeten zijn met de mentor als spil. Een gesprek houden met alle ouders en hun kind. Als belangrijkste doel wordt gegeven: wederzijdse vroegtijdige kennismaking van de school en de ouders van de leerling zodat er een positieve start gemaakt wordt. Ook meer wederzijds begrip, bespreken van wederzijdse verwachtingen en meer inzicht hebben in de achtergrond van de leerling zijn doelen. Zo ook inzicht krijgen in onderwijsondersteunend gedrag van de ouders thuis..

Afhankelijk van de doelen van startgesprek of huisbezoek wordt het moment in het schooljaar, de duur en de mogelijke gespreksonderwerpen bepaald.

2b. Een huisbezoek lijkt het meest effectief: lagere drempel voor ouders, ouders zijn de gastheer/vrouw en er is meer ruimte voor persoonlijke onderwerpen. Een huisbezoek vraagt meer tijd dan een startgesprek. De (meeste) doelen lijken ook haalbaar met een startgesprek. Het organiseren van startgesprek lijkt eenvoudiger.

3. Het onderzoek richt zich op de mentoren van de klassen 1 van Da Vinci College VMBO in schooljaar 2014-2015. De mentoren zijn middels een semigestructureerd interview ondervraagd. Alle zeven mentoren hebben mee gewerkt aan het onderzoek. De mentoren zien/spreken ouders *zonder* hun kind voornamelijk tijdens de informatiebijeenkomst of naar aanleiding van een incident. Met de meeste ouders *en* hun kind wordt tijdens het eerste rapportgesprek in november gesproken. Eén mentor heeft startgesprekken gehouden met enkele ouders en hun kind. Drie mentoren hebben in het verleden huisbezoeken afgelegd.

Twee mentoren zijn tegen startgesprek en huisbezoek. Belangrijke argumenten zijn: inbreuk in de

privacy en er zijn andere manieren om contact met ouder te hebben of de leerling te leren kennen. Eén mentor is voor startgesprek en de overige vier mentoren hebben de voorkeur voor een huisbezoek maar als dat niet haalbaar is dan een startgesprek houden.

Negatieve ervaringen met huisbezoeken of onheus bejegend zijn door ouders zijn redenen om voorkeur te hebben voor startgesprek.

Deze vijf mentoren vinden als belangrijke voorwaarden dat het beleid moet zijn:
voor alle sectoren en alle mentoren.

Er moet *tijd en ruimte* voor gegeven worden zoals uitgeroosterd worden.

Doelen van de mentoren komen overeen met de doelen uit de literatuur. Verwachtingen die uitgesproken worden gaan vooral over contact houden en samenwerken. Over onderwijsondersteunend gedrag door de ouders thuis wordt verschillend gedacht: het wordt niet als doel genoemd en voor sommige mentoren is dit meer een gespreksonderwerp voor het eerste rapportgesprek.

Met voorbereiding (zoals dossiers lezen) en nawerk kost een huisbezoek circa anderhalf uur en een startgesprek circa een uur. In het gesprek moet alvast informatie voor het handelingsplan ter sprake komen. Een beeld krijgen van het functioneren van het kind in de basisschoolperiode en de visie van ouders hierop. Ook het aanbod vanuit school voor ondersteuning en inzicht krijgen in de thuissituatie zijn gespreksonderwerpen.

Een format wordt wenselijk geacht, het verslagje hoeft niet door ouders gezien te worden en hoort in Magister gezet te worden. De informatie hoort besproken te worden in het sectoroverleg en met collega's. Ouders krijgen te zijner tijd het deelhandelingsplan en/of individueel leerlingen profiel. Mentoren hebben geen behoefte aan scholing wel aan uitwisseling van ervaringen vooraf en na afloop. De verwachting van de mentoren is dat ouders en de leerling een huisbezoek op prijs zullen stellen.

De belangrijkste conclusies zijn:

1. Eerste individuele contact met de meeste ouders en leerling: rapportgesprek november
2. Mentoren zijn overwegend voor huisbezoek of als alternatief een startgesprek.

De mentoren vinden:

3. De belangrijkste doelen van startgesprek/huisbezoek zijn wederzijdse kennismaking en meer inzicht hebben in de achtergrond van de leerling. Aandachtspunt lijkt het bespreken van verwachtingen die verder gaan dan "samenwerken en wederzijds contact opnemen als er iets is" en het onderwijsondersteunend gedrag van ouders thuis.
4. Een startgesprek of huisbezoek houden voor alle en *met alle* leerlingen en hun ouders *vroeg* in het schooljaar een startgesprek of huisbezoek.
5. Een startgesprek kost minder tijd dan huisbezoek en lijkt eenvoudiger te organiseren, de voorbereiding voor beiden is nagenoeg gelijk.
6. Aanbevolen wordt te werken met een format.
7. Het verslag hoort in Magister, de inhoud dient besproken te worden met collega's en voor de ouders komt het deelhandelingsplan of individueel leerlingen profiel.
8. Huisbezoek kan lastig zijn.
9. Geen behoefte aan scholing, wel aan uitwisseling van ervaringen.
10. Voorwaarden voor startgesprek of huisbezoek zijn
 - het moet onderdeel van het beleid: voor alle sectoren en alle mentoren.
 - tijd en ruimte voor krijgen.
11. Verwachten dat ouders en leerlingen een SG.HB waarderen.

De aanbevelingen zijn:

vanuit een visie op Ouderbetrokkenheid zou het beleid kunnen zijn:

een startgesprek door alle mentoren van alle sectoren van klassen 1.

Hoewel de meeste mentoren van DVC voorkeur hebben voor een huisbezoek lijkt het invoeren van een startgesprek op school beter haalbaar. Een startgesprek houden met alle ouders en alle leerlingen voor de herfstvakantie. Een startgesprek is eenvoudiger te organiseren en kost minder tijd. Een voorwaarde is dat mentoren tijd en ruimte om startgesprek te houden.

De aanbevelingen staan beschreven in paragraaf 6.2 van dit rapport.

Discussie:

- Startgesprekken alleen voor de ouders van de leerlingen van de klassen 1 of ook voor andere klassen?
- Wat wordt de invulling van de informatiebijeenkomst en de rapportgesprekken en blijven deze verplicht voor de ouders?

Inleiding

Aanleiding:

In het kader docentenonderzoek onder begeleiding van medewerkers van de Academisch Opleidingsschool West Brabant (AOS West-Brabant) is docentenonderzoek uitgevoerd naar een zogenaamd startgesprek. Het betreft een startgesprek *bijvoorbeeld* in de vorm van een huisbezoek, door de mentor van klas 1 met de ouder(s) van de leerlingen van haar/zijn mentorklas. Een startgesprek/huisbezoek van de mentor kan de relatie met de ouder(s) versterken, vooral als dit gesprek heeft plaats gehad voordat er problemen ontstaan in de (schoolse)ontwikkeling of gedrag van het kind/de leerling (Lusse, 2013).

Naar aanleiding van het onderzoek 'Ouderbetrokkenheid bij het vakcollege Zorg en Welzijn' in het kader van de opleiding Master Special Educational Needs (Wiersema, 2012), is mijn belangstelling voor het thema startgesprek/huisbezoek ontstaan.

Context:

Het Da Vinci College is een school voor ongedeelde VMBO te Roosendaal. Leerlingen van klas 1 volgen een opleiding in een van de drie vakcollege's of de reguliere opleiding. De reguliere opleiding komt te vervallen in school jaar 2015-2016. Kenmerkend aan de vakcolleges zijn de 9 tot 12 beroepsgerichte lessen per week waarin de leerlingen vooral praktisch bezig zijn en de doorlopende leerlijn met MBO-opleiding (of dit is in ontwikkeling). De leerlingen volgen een opleiding op Basis-beroepsgerichte of Kader-beroepsgerichte leerweg, met of zonder leerweg ondersteuning (LWOO). Leerlingen (en hun ouders) moeten een keuze maken voor een van de vakcolleges: Vakcollege Zorg&Welzijn, Vakcollege Techniek of Vakcollege Economie, Sport en Dienstverleners. Vanaf schooljaar 2015-2016 wordt deze laatste veranderd in Vakcollege Horeca & Ondernemen.

Waarom is het een praktijkprobleem? 'We doen maar wat'.

Binnen de 3 vakcolleges van het Da Vinci College (DVC) is onduidelijkheid over het wel/niet op huisbezoek gaan bij de ouder(s) van de leerlingen of het houden van een zo genaamd startgesprek, ook is de invulling van dit gesprek (format) en is de verslaglegging van het gesprek niet duidelijk. Per sector/vakcollege lijkt het eerste contact van de mentor met de ouder(s) afhankelijk te zijn van de persoonlijke visie van de mentor of de teamleider. Er lijkt geen school brede visie te zijn op deze manier van een persoonlijke kennismaking van de mentor met ouder(s) en geen door de sectoren gedragen, beleid.

Ouderbetrokkenheid is een van de speerpunten van de overheid voor het onderwijs om de resultaten te verbeteren. In een brief aan de voorzitter van de Tweede Kamer geeft minister van Onderwijzer, Cultuur en Wetenschap J. Bussemaker "Ouderbetrokkenheid is een zaak van individuele scholen. Het is belangrijk dat zij een heldere visie hebben op hoe zij de samenwerking met ouders willen vormgeven en ouders betrekken bij de ontwikkeling en schoolloopbaan van hun kind en de school. Maar ook ouders spelen een belangrijke rol. Van hen mag verwacht worden dat zij de school informeren over relevante ontwikkelingen (van hun kind) thuis, dat zij thuis een stimulerende en motiverende omgeving creëren en op constructieve wijze met de school samenwerken in het belang van het kind" (OCW, 2014). OCW investeert in meer kennis over ouderbetrokkenheid door middel van drie onderzoeken naar de effecten van ouderbetrokkenheid en naar effectieve mechanismen en interventies van docenten en scholen (OCW, 2014).

Ouderbetrokkenheid als speerpunt vanuit de overheid, de aanbevelingen vanuit wetenschappelijk onderzoek om vroegtijdig een relatie op te bouwen met ouders en de onduidelijkheid over het

huisbezoek op het DVC was aanleiding om het docentenonderzoek naar startgesprek/huisbezoek te willen doen.

Aansluiten bij onderzoek in school:

Het huisbezoek is een instrument voor de mentor om in contact te komen met ouders. Een interne werkgroep van DVC heeft in 2011 onderzoek gedaan naar het instrument huisbezoek maar tot een (nieuwe) visie of beleid heeft het niet geleid. De werkgroep bleek uiteindelijk uit één mentor te bestaan. Zij heeft haar eigen inzichten gevolgd en heeft alle leerlingen van haar mentorklas een huisbezoek gebracht (19 huisbezoeken). Deze mentor is van de meerwaarde van het huisbezoek overtuigd: kost veel tijd maar levert (later) veel op.

Over de vraag of de mentor een huisbezoek moet afleggen aan het begin van klas 1, wordt door de ouders in het door de docent uitgevoerde onderzoek in 2013, verschillend gedacht. Van de 46 respondenten (ouders vakcollege Zorg en Welzijn klassen 2) waren 26 ouders neutraal (huisbezoek mag maar is niet noodzakelijk), 11 ouders vonden het niet nodig, 9 ouders waren voor een huisbezoek (Wiersema, 2012). Uit navraag bij ouders van leerlingen van Vakcollege Zorg en Welzijn met LWOO-beschikking in schooljaar 2011-2012, bleek dat 4 van de 12 ouders behoefte had aan een huisbezoek. Niet alle ouders hebben behoefte aan een huisbezoek.

Door het Da Vinci College zijn een aantal contactmomenten met ouders vast gelegd, deze staan vermeld in de jaarplanning, welke onderdeel is van de schoolgids: de informatieavond en twee keer per jaar een rapportgesprek met de mentor. Deze contactmomenten staan niet expliciet vermeld in de schoolgids. Ook het huisbezoek staat (voor VMBO afdeling) niet vermeld in de schoolgids (Schoolgids, 2014-2015).

Onderzoeksorganisatie:

De directie van Da Vinci College geldt als opdrachtgever en faciliteert het docentenonderzoek. De onderzoeker wordt begeleid vanuit AOS West-Brabant.

Met J. Dekkers (directeur) en I. Smits (afdelingsdirecteur) zijn oriënterende gesprekken gevoerd en is toestemming gegeven om onderzoek te doen naar het zogenaamde startgesprek. Het onderzoek zou als resultaat kunnen hebben:

- huidige aanpak van mentoren klassen 1 ten aanzien van startgesprek: ervaringen, opbrengst en wensen,
 - literatuuronderzoek naar startgesprek: om te komen tot onderbouwing van advies aan de directie.
- De directie en teamleider Zorg en Welzijn hadden ook de volgende thema's in het onderwerp verwerkt zien worden, mits haalbaar:
- betrekken van allochtone ouders, visie ouders/ wat willen de ouders bijdragen, wat vinden de leerlingen (wat willen zij dat besproken wordt: verwachtingen), goede relatie veronderstelt een goed startgesprek: wat is 'goed startgesprek'?, welke verwachtingen hebben de ouders, moment in schooljaar van startgesprek, over welke competenties moet de mentor beschikken, wie hebben al eerder contact met ouders?.

Bij de afbakening van onderzoeksvraag en deelvragen zal blijken dat niet alle bovengenoemde thema's in het onderzoek zijn meegenomen.

1. Onderzoeksdoel en onderzoeksvraag

1.1 Onderzoeksdoel

Het doel van dit onderzoek is een bijdrage leveren aan visie en het beleid van het DVC op het gebied van ouderbetrokkenheid. Hierbij wordt ingezoomd op het zogenaamd 'startgesprek'. Een startgesprek is het eerste 'individuele' gesprek tussen mentor en ouder(s) en de leerling. In dit onderzoek is het beperkt tot de leerlingen van leerjaar 1. Individueel wil in dit verband zeggen: een gesprek tussen mentor, ouder/ouders/verzorgers en de leerling waar geen andere ouders bij aanwezig zijn. Het gaat niet om de algemene informatie/ouderavond of intakegesprek met andere medewerkers van de school dan de mentor.

Een startgesprek kan in verschillende vormen worden uitgevoerd: het kan bijvoorbeeld een gesprek op school zijn of een huisbezoek.

Het doel is in het eerste jaar van onderzoek is te komen tot:

- wetenschappelijk onderbouwde adviezen over de invulling van het startgesprek en de randvoorwaarden voor een goed startgesprek,
- inzicht in huidige werkwijze van de mentoren van klassen 1, hun ervaringen en/of visie op startgesprek/huisbezoek,
- een onderbouwd advies dan wel een gespreksnotitie opstellen voor de directie van DVC waarin mogelijk is opgenomen een format voor een startgesprek.

Het onderzoeksdoel in het tweede jaar zou kunnen zijn:

- toestemming om in het tweede jaar mentoren met het format startgesprek ervaring op te laten doen, format startgesprek bij te stellen,
- het vastleggen van informatie uit startgesprek in Magister en een koppeling maken naar Individueel Leerling Profiel (ILP) en Deelhandelingsplan (DHP).
- ervaring van mentoren met format startgesprek met ouders van leerlingen met een extra onderwijsbehoefte onderzoeken.
- ervaring van mentoren met format startgesprek met ouders van leerlingen van de zogenaamde allochtone ouders onderzoeken.

1.2 Onderzoeksvraag

Hoofdvraag van het onderzoek is: Aan welke voorwaarden moet een startgesprek door de mentor met ouders van een leerling uit klas 1, voldoen? ([hoofdstuk 6](#))

Deelvragen zijn:

1. Wat is bekend uit onderzoek over de opbrengsten van ouderbetrokkenheid en aan welke voorwaarden moet ouderbetrokkenheid (in Nederland) voldoen? ([hoofdstuk 2](#))
- 2a Welke (rand)voorwaarden voor de interventie 'startgesprek' komen naar voren uit wetenschappelijke literatuur en bronnenonderzoek? ([hoofdstuk 3](#))
- 2b. Welke voordelen en nadelen zijn er aan het afleggen van de interventie huisbezoek ten opzichte van het houden van een startgesprek op school? ([hoofdstuk 3](#))
3. Welke ervaring hebben de huidige mentoren van de klassen 1 met startgesprek? Welke (rand)voorwaarden geven de mentoren aan voor een 'goed' startgesprek? ([hoofdstuk 5](#))

Operationaliseren van de variabelen in de onderzoeksvraag:

Ouders van leerlingen: betreft de ouders en of verzorgers van de leerlingen van klassen 1.

Startgesprek: het eerste individuele gesprek tussen mentor en ouders van leerlingen klas 1.

Het gaat niet om de algemene informatieavond of een kort contact moment met ouders tijdens open dag, drempelonderzoek, inschrijfavond, LWOO-bijeenkomst of het intakegesprek van bijvoorbeeld teamleider of zorgcoördinator.

Een startgesprek kan een gesprek van de mentor met ouders en leerling op school zijn of een huisbezoek waarbij ouders en leerling aanwezig zijn.

Kenmerk van een huisbezoek is dat het in de woonomgeving van de leerling is.

In het vervolg van dit onderzoek wordt de term startgesprek gebruikt voor een gesprek op school en huisbezoek voor een startgesprek bij de leerling thuis.

Incident: in het kader van het onderzoek wordt een 'negatieve' situatie zoals tegenvallende cijfers, leerproblemen of gedragsproblemen bedoeld.

Lijst met afkortingen is opgenomen in bijlage 1.

2. Literatuuronderzoek ouderbetrokkenheid algemeen

Resultaten vanuit literatuurverkenning

Kernbegrippen: ouderbetrokkenheid, educatief partnerschap, startgesprek/ kennismakingsgesprek/ huisbezoek, relatie docent(leerkracht)- ouder(s)- leerling, VMBO (basisberoepsgerichte /kaderberoepsgerichte leerweg), Nederlandse situatie.

2.1 Ouderbetrokkenheid

Uit onderzoek blijkt dat samenwerking tussen school en ouders, zowel op de korte termijn als op lang termijn een positieve invloed heeft op de *cognitieve ontwikkeling* van het kind (Vreugdenhil in Oostdam en de Vries, 2014). Dit geldt voor leerlingen van alle leeftijden, over gezinnen van alle economisch achtergronden en opleidingsniveaus (Deslandes & Rousseau in Oostdam & De Vries, 2014). Alle ouders zijn in staat een positieve invloed te hebben op het leren van hun kinderen en de meeste ouders doen dit ook (Desforges et al; Henderson & Mapp; Hill & Tyson, in Lusse, 2013). Lusse (2013) geeft aan dat de kwaliteit van ouderbetrokkenheid van ouders met een lagere sociaaleconomische achtergrond meer onder druk staat.

Ook heeft ouderbetrokkenheid een positief effect op het gebied van de *sociale ontwikkeling* van het kind zoals gedrag, motivatie, sociale competenties. Een goede samenwerking tussen ouders en school leidt bij leerlingen tot onder andere meer motivatie en doorzettingsvermogen, minder probleem gedrag in de groep en een positieve houding ten opzichte van leren (Vreugdenhil in Oostdam & De Vries, 2014).

De rol van de ouders is een van de belangrijkste succesfactoren op de leerprestaties van de leerlingen (Marzano in De Vries, 2011, Desforges & Abouchaar in Oostdam & De Vries, 2014). 'At home good parenting' is het meest essentieel voor schoolsucces en preventie van schooluitval (Desforges et al.; Henderson & Mapp in Lusse, 2013). Onderwijsondersteunend gedrag van de ouders thuis heeft het meeste effect op het schoolsucces van het kind (Lusse, 2013; Vreugdenhil in Oostdam & De Vries, 2014).

Uit vrijwel alle onderzoeken die betrekking hebben op leeftijd van het kind in VO (leeftijd 12-18 jaar) laten een positief effect zien waarbij vooral de positieve verwachtingen van ouders van hun kind en de ervaren ondersteuning van ouders thuis van belang zijn. Dit betreft onderzoeken op gebied van taal- en wiskundeprestaties en niet-cognitieve uitkomsten (zoals zelfbeeld, motivatie en *self efficacy*) en onderzoek met uitkomsten op het gebied van spijbelen, voortijdig schoolverlaten en loopbaanoriëntatie (Vreugdenhil in Oostdam & De Vries, 2014).

Hoewel de invloed van ouderbetrokkenheid groter is bij het jonge kind dan bij de leeftijd van het VO, blijft ouderbetrokkenheid in het VO een significante bijdrage leveren aan schoolsucces (Lusse, 2013).

Vreugdenhil (in Oostdam & De Vries, 2014) geeft een overzicht van elementen voor effectieve ouderbetrokkenheid op het gebied van cognitieve en sociale ontwikkeling van het kind, ook negatieve elementen en elementen die geen effect hebben worden vermeld.

Voor effecten op cognitieve en sociale ontwikkeling zijn de volgende elementen van belang:

- *goede ouderbetrokkenheid thuis.*
- *de ouder als rolmodel: het hebben van hoge maar/en reële verwachtingen.*
- *zorgvuldige communicatie tussen school en ouder.*
- *ouders ondersteunen hun kind bij het maken van studie keuzes en adequate leerstrategieën.*
- *versterken van onderling oudercontact.*

- *relationeel vertrouwen tussen schoolteams en ouders (onderling).*
- programma's/activiteiten voor ouders leiden tot: *effectievere onderwijsondersteuning door de ouders.*
- leerlingen hebben naar mate ze ouder worden meer *baat bij vertrouwen en steun van de ouders en minder bij concrete hulp.*

Sommige vormen lijken een *negatief effect* te hebben op prestaties van leerlingen, vooral in de periode van het *voortgezet onderwijs*:

- benadrukken van discipline en structuur,
- druk uitoefenen om te presteren en
- overmatige controle (Bakker et al. in Oostdam & De Vries, 2014).
- een 'negatief gekleurd' contact tussen ouders en school heeft een negatief effect op het zelfvertrouwen, de betrokkenheid en de intrinsieke motivatie van de leerlingen (Fan en William in Oostdam & De Vries, 2014).

Sommige vormen van samenwerking lijken *geen effect* (niet positief, niet negatief) zoals:

- helpen op school,
- bezoeken ouderavond (!),
- deelname in commissies/raden.

In bijlage 2 is het overzicht van Vreugdenhil opgenomen en zijn enkele elementen verder toegelicht.

Onderzoekers onderstrepen het belang van een *steunende thuissituatie* en een *goed contact tussen ouders en school*.

Onduidelijk is nog:

- wat kan helpen om de thuissituatie te versterken,
- waaruit het contact tussen school en ouders zou moeten bestaan en
- hoe deze relatie tussen ouders en school er, zeker bij risicogroep op schooluitval, uit moet zien (Hugglund in Lusse, 2013).

Ook Vreugdenhil (Oostdam & De Vries, 2014) maant tot voorzichtigheid bij het trekken van algemene conclusies over de effecten van het samenwerken op het gebied van leren en ontwikkelen van kinderen: "Het is nog niet duidelijk welke vormen van samenwerking tussen school en ouders welke effecten heeft op welke ontwikkeling van het kind."

2.2 Criteria voor vormgeven van ouderbetrokkenheid

CPS (2014) heeft tien criteria opgesteld voor ouderbetrokkenheid, door hun genoemd 'ouderbetrokkenheid 3.0'. De criteria zijn gebaseerd op de zes standaarden van Parent Teacher Association (PTA) uit de Verenigde Staten van Amerika. In deze organisaties zijn ouders en leraren verenigd. PTA is voortgekomen uit Congress of Mothers uit 1897!

De criteria Ouderbetrokkenheid 3.0 van CPS zijn:

1. De school heeft met ouders een heldere visie op samenwerking geformuleerd.
2. De school laat zien dat leraren, leerlingen en ouders actief betrokken worden bij het schoolbeleid.
3. Op school is aan alles te merken dat leraren, leerlingen en ouders welkom zijn op school.
4. Ouders en leraren werken voortdurend samen om het leren en een gezonde ontwikkeling van leerlingen te ondersteunen, zowel thuis als op school.
5. Gesprekken tussen leraren, leerlingen en ouders worden vanuit gelijkwaardigheid gevoerd.

6. Leraren, leerlingen en ouders voelen zich verantwoordelijk voor elkaar en zijn daarop aanspreekbaar.
7. Het leerlingendossier is toegankelijk voor leraren en ouders.
8. De school laat zien open te staan voor verbeteringsuggesties en gaat op een transparante manier om met klachten.
9. De opkomst bij verplichte bijeenkomsten met ouders en leraren (en leerlingen) is > 80%.
10. Wetten en schoolregels worden door de school actief en helder duidelijk gemaakt en door iedereen nageleefd.

In bijlage 3 is de uitgebreide versie van de regels Ouderbetrokkenheid 3.0 opgenomen. De criteria geven richting aan hoe ouderbetrokkenheid binnen de school vorm gegeven kan worden.

Vreugdenhil (in Oostdam & De Vries, 2014) onderscheidt vier voorwaarden voor het optimaliseren van de samenwerking tussen ouders en school namelijk samenwerkingscultuur, - structuur, - bereidheid, -vaardigheden. Daarnaast onderscheidt Vreugdenhil nog een aantal 'overige kritische succesfactoren'.

Per 'cultuur' is het verband aangegeven met de succesfactoren van Lusse (2013). Het onderzoek van Lusse en de daaruit voorkomende succesfactoren worden na het overzicht van Vreugdenhil behandeld.

Voorwaarden voor het optimaliseren van ouderbetrokkenheid volgens Vreugdenhil:

A. Samenwerkingscultuur:

Samenwerking met ouders moet de visie van school zijn en gedragen worden door de hele school. De school/de leraar bepaalt samen met de ouder(s) hoe zij hun betrokkenheid vorm willen geven. Belangrijke voorwaarden voor functioneren van leraren zijn:

1. positieve en onbevooroordeelde houding,
2. open en transparante communicatie,
3. het geven van concrete en praktisch bruikbare adviezen,
4. frequent contact met de ouders over de voortgang van hun kind (al dan niet met hulp van digitale middelen).

(Zie ook Lusse: succesfactor 1,2,3, tabel 2.1.)

B. Samenwerkingsstructuur:

Procedures, afspraken, overlegstructuren en verantwoordelijkheid zijn duidelijk en worden geëvalueerd. De school communiceert helder de verwachtingen en heeft een 'oudervriendelijk' klimaat. Intakegesprekken en inloopochtenden bieden de leerkracht de mogelijkheid contact op te bouwen met de ouders, ouders te informeren over onderwijsondersteunend gedrag en belang van 'rolmodel' zijn.

(Zie ook Lusse succesfactor: 5 en 6, tabel 2.1.)

C. Samenwerkingsbereidheid:

De wil bij ouders en schoolmedewerkers om het samenwerkingsproces samen aan te gaan. Het gezamenlijk belang dient voorop te staan.

Leerlingen in VO zullen hun ouders toelaten in hun 'schoolwereld' als zij een positieve reactie verwachten.

Belangrijke factoren voor een goede samenwerking zijn:

- vanuit school werken aan een gezamenlijke grondhouding van school en ouders op het gebied van waarden, normen en opvoeding.
- waardering tonen voor de inspanning van ouders en positief contact hebben (niet alleen bij slecht nieuws).
- werken aan gelijkwaardige manier van samenwerken.

Daarnaast rekening houden met:

- het beeld dat ouders van hun eigen (mogelijke) rol hebben (self efficacy),
- hun opvattingen over beschikbare tijd/ energie/ kennis en vaardigheden,
- 'moeilijk bereikbare ouders', voorkomen dat door meer samenwerking met bereikbare ouders het onbedoeld bijdraagt aan een grotere ongelijkheid in het onderwijs. De attitude van leerkrachten is vaak dat ouderbetrokkenheid beter is bij gezinnen uit hoger sociaal economisch milieu. Samenwerking met allochtone ouders kan voor leerlingen van belang zijn ivm andere visie op leren.

Ouders zijn geen homogene groep. Meestal is de middenklasse leidend voor de vormgeving, dit sluit niet aan bij 'allochtone ouders'. Ook is de communicatie mogelijk een punt van aandacht als ook het aangaan van dialoog (in plaats van monoloog) en open staan voor elkaars culturele en religieuze achtergronden.

(Zie ook Lusse succesfactoren 7 en 9, tabel 2.1.)

D.Samenwerkingsvaardigheid:

Samenwerken vraagt van de betrokkenen, ouders en onderwijspersoneel, bepaalde vaardigheden.

- ouders moeten hun eigen pedagogische en onderwijskundige vaardigheden kunnen ontwikkelen.
- medewerkers moeten over voldoende interculturele vaardigheden beschikken en open staan voor verschillende vormen van ouderbetrokkenheid en groeien in hun responsiviteit.

(Zie ook Lusse succesfactoren 9, tabel 2.1.)

Overige kritische succesfactoren:

- *voorbereiding:*

Tijd nemen om elkaar te leren kennen en te praten over wederzijdse ideeën over samenwerking. Momenten organiseren waar ouders ouders ontmoeten waardoor de sociale cohesie versterkt wordt en ouderbetrokkenheid toeneemt. Ook De Vries (interview en CPS e-book, 2014) benadrukt dat dit van belang is.

- *informereren:*

Leraren moeten goed op de hoogte gebracht worden van de thuissituatie van de ouders en de leerlingen.

Ouders zijn geïnformeerd over de schoolorganisatie.

Nieuwe leraren moeten goed ingewerkt worden door ervaren collega's.

- *support:*

De schoolorganisatie biedt support aan ouders, leraren en andere medewerkers en zorgt voor toerusting van de medewerkers om de samenwerkingrelatie aan te gaan.

Belangrijk onderzoek in de Nederlandse situatie is het onderzoek van Mariëtte Lusse (2013). Lusse heeft ontwerpgericht onderzoek uitgevoerd naar het verbeteren van het contact met ouders in het grootstedelijk VMBO in Rotterdam Zuid.

Op basis van literatuuronderzoek en veldstudie op 4 VMBO scholen, is een handreiking opgesteld waarin de succesfactoren om het contact met ouders *doelgericht* te verbeteren en zijn voorbeeldinterventies opgesteld. In 2011-2012 is deze handreiking op 15 scholen, waarvan 7 VMBO, in Rotterdam getest. Naar aanleiding van de resultaten van het onderzoek zijn de onderstaande succesfactoren en vier interventies opgesteld.

De *succesfactoren* zijn onderbouwd met behulp van de zogenaamde CIMO logica waarbij CIMO staat voor: bij het probleem in de gegeven Context (C) zorgt dit Mechanisme (M) ervoor dat de Interventie(I) leidt tot de volgende Uitkomst (Outcome: O).

Anders gesteld: de C (probleem in Context) is de ongewenste situatie die je wilt veranderen, de Interventie (I) die gepleegd moet worden om deze situatie te verbeteren, het mechanisme (M) dat daarmee in werking wordt gezet en de Outcome (O) voor de gewenste verandering die in dit

proces wordt gerealiseerd (Denyer, Transfield & Van Aken; Van Aken; Anderiesen, in Lusse 2013). Deze tien succesfactoren zijn ook vermeld in het overzicht van Vreugdenhil over samenwerkingscultuur, -structuur, -bereidheid, -vaardigheden om daarmee het verband tussen de succesfactoren van onderzoeken zoals door Vreugdenhil zijn samengebracht en het onderzoek van Lusse in Rotterdam aan te geven.

"De tien succesfactoren zijn:

Succesfactoren voor het leggen van contact tussen school en ouders:

1. School zorgt dat ouders zich welkom voelen.

Waar ouders een hoge drempel naar de school ervaren (C), hanteert de school een duidelijke en tijdige uitnodigingen een vriendelijke attitude en toon naar de ouders (I) zodat de ouders ervaren welkom te zijn in de school (M), waardoor ouders makkelijker naar de school komen als zij worden uitgenodigd voor reguliere gesprekken en ouderavonden (O).

2. School maakt vroegtijdig kennis met alle ouders.

Waar ouders en mentoren elkaar pas ontmoeten als er problemen zijn (C), houdt de school vroeg in het schooljaar individuele kennismakingsgesprekken (thuis of op school) tussen de mentor en elke ouder (I) zodat ouder en mentor elkaar op een positieve manier leren kennen (M), waardoor de mentor en de ouder makkelijker contact met elkaar opnemen als zich gedurende het schooljaar iets voordoet (O).

3. School heeft contact met een ouder en zo nodig ook met een andere begeleider van elk kind.

Waar ouders het moeilijk vinden om met de school te communiceren en/of hun kind thuis te begeleiden in de schoolloopbaan (C), zoekt de school, samen met de ouders, in het netwerk van het gezin naar een volwassene die de ouder kan ondersteunen in de begeleiding van het kind (I) zodat elk kind een ondersteunende volwassene in de omgeving heeft (M), waardoor kinderen in alle gezinnen worden begeleid in de schoolloopbaan (O).

Succesfactoren voor de samenwerking tussen school, ouders en leerlingen:

4. School nodigt de leerling standaard uit bij regulier, individueel contact met ouders.

Waar ouders en leerlingen onduidelijkheden ervaren over de positie van de leerling in het contact tussen ouders en school (C), nodigt de school alle leerlingen standaard uit bij het reguliere individuele contact tussen school en ouders (I) zodat de leerling centraal staat in de gesprekken over zijn of haar functioneren en schoolloopbaan (M), waardoor de leerling meer zicht heeft op het contact tussen de school en de ouder, er geen misverstanden ontstaan over hetgeen besproken is en de leerling geen uitzondering is ten opzicht van de klasgenoten (O).

5. School zorgt voor dialoog, interactie en uitwisseling van informatie met ouders.

Waar ouders eenrichtingsverkeer ervaren in de communicatie vanuit school (C), zorgt de school in het contact met de ouders dat alle partijen aan het woord komen en dat de ontwikkeling en de begeleiding van het kind zowel thuis als op school ter sprake komt (I) zodat wederkerigheid ontstaat in de relatie tussen ouders en school (M), waardoor er een betere basis is voor samenwerking, omdat ouders weten wat er op school speelt en school weet wat er thuis speelt (O).

6. School voedt het gesprek tussen ouder en kind thuis.

Waar ouders zoekend zijn hoe zij hun kind thuis kunnen ondersteunen in de schoolloopbaan (C), geeft school de ouders concrete handvatten en begrijpelijke informatie om het gesprek over school thuis vorm te kunnen geven (I) zodat de ouders zich beter in staat voelen om met hun kind een gesprek over schoolzaken en schoolloopbaankeuzes te voeren (M), waardoor het kind zich beter gesteund voelt in de schoolloopbaan (O).

7. School besteedt (ook) aandacht aan wat goed gaat.

Waar ouders zich door school teveel in een corrigerende en controlerende rol naar hun kind geplaatst zien (C), besteedt de school, juist ook als er problemen zijn, in het contact met de ouders aandacht aan wat de leerling goed doet en goed kan en brengt de school slecht nieuws gedoseerd (I) zodat de trots van de ouder op het kind gevoed wordt, ouders hun kind (weer) kunnen bemoedigen en de school niet alleen associëren met slecht nieuws (M), waardoor het voor de kinderen aantrekkelijker is om hun ouders te betrekken bij hun schoolloopbaan en de school en de ouders met elkaar in contact te brengen en de ouders ervaren dat de school naast hen staat (O).

Succesfactoren voor het met school, ouders en leerlingen samenwerken aan toekomstperspectief:

8. School neemt de schoolloopbaanontwikkeling van de leerling als leidraad voor het contact met ouders.

Waar ouders en leerlingen ervaren dat er in het contact met de school vooral aandacht is voor wat de leerling niet goed kan of doet (C), nodigt de school standaard alle ouders en leerlingen uit voor reguliere voortgangsgesprekken over de studievoortgang, ambities, talenten en schoolloopbaankeuzes van de leerling (I) zodat de potentie van de leerling het uitgangspunt is in het gesprek en niet de deficiëntie (M), waardoor leerling en ouder een reëel toekomstperspectief ontwikkelen in een richting die aansluit bij de talenten en ambities van de leerling (O).

9. School initieert op ontwikkelpunten van de leerling een concreet plan waarin de bijdrage van leerling, ouder en school duidelijk is.

Waar ouders en school de begeleiding van het kind bij ontwikkelpunten (een struikelvak, verzuim, gedrag, loopbaankeuze) niet voldoende op elkaar afstemmen (C), concretiseert de school de bijdrage van de leerling, de ouder en de school in de aanpak van het betreffende ontwikkelpunt en spreekt de school af hoe school en thuis elkaar op de hoogte houden van de voortgang (I) zodat ouders en school samenwerken in de ondersteuning van de leerling bij de aanpak van het ontwikkelpunt (M), waardoor de leerling afstemming ervaart tussen school en thuis en er een optimale uitkomst is voor de leerling is op het betreffende ontwikkelpunt (O).

10. School bespreekt teleurstellingen in de schoolloopbaan met ouder en kind.

Waar ouders teleurgesteld zijn in de resultaten en mogelijkheden in de schoolloopbaan van hun kind (C), bespreekt de school deze teleurstelling en zoekt met de ouder en het kind waar mogelijk naar een aanpak om het resultaat te verbeteren en zo nodig naar alternatieve mogelijkheden (I) zodat de ouders (weer) trots kunnen zijn op hun kind en (nieuw) toekomstperspectief zien (M), waardoor de ouders beter in staat zijn (weer) bij te dragen aan het zelfvertrouwen van het kind (O)." (Lusse, 2013, p. 219-220).

In bijlage 5 is een verkorte versie volgens docentonderzoeker van de CPS standaard Ouderbetrokkenheid 3.0, verkorte versie Voorwaarden Optimaliseren Samenwerking volgens Vreugdenhil en verkorte versie van de tien Succesfactoren in de Samenwerking tussen school en ouders volgens Lusse opgenomen.

De criteria voor Ouderbetrokkenheid 3.0 van CPS en de Voorwaarden Optimaliseren Samenwerking volgens Vreugdenhil zijn in verband te brengen met de Tien succescriteria in de samenwerking tussen school en ouders van Lusse. Dit verband is weer gegeven in tabel 2.1. Voor uitgebreide toelichting: zie bijlage 5.

Tabel 2.1 Verband tussen Ouderbetrokkenheid 3.0 CPS, Voorwaarden Optimaliseren Samenwerking Vreugdenhil en de Tien succesfactoren Lusse.

	Succesfactoren Lusse									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
CPS	1	4	4	4	4	4	4	4	4	4
	3	5		5	5	5		5	5	5
Vreugdenhil	A	A	A		B	B	C		C	D

Lusse geeft ook aandachtspunten bij de verschillende succesfactoren. Sommigen lijken open deuren maar uit het onderzoek kwam naar voren dat iets niet op alle scholen vanzelfsprekend is. Bijvoorbeeld de aanwezigheid van de leerlingen bij een regulier voortgangsgesprek. De aandachtspunten zijn opgenomen in bijlage 6.

De *interventies* zijn de voorbeeldinterventies zoals deze in de handreiking zijn opgenomen (Lusse, 2013). Het betreft:

- Informatiekaart,
- Startgesprek/huisbezoek,
- Voortgangsgesprekken,
- Samen werken aan schoolloopbaan keuzes.

Aandachtspunten van het startgesprek worden toegelicht in hoofdstuk 3 'Startgesprek en huisbezoek onder de loep'.

Hoewel deze interventies buiten het kader van dit docentenonderzoek vallen, zijn deze interventies opgenomen in bijlage 7. De eerste reden hiervoor is dat de interventie SG/HB niet op zichzelf zou moeten staan maar onderdeel zou moeten zijn van een beleid over ouderbetrokkenheid. Het houden van SG/HB kan/zal effect hebben op andere gesprekken met ouders/contact met ouders. De tweede reden is dat de interventie 'Informatiekaart' naar mening van de docentonderzoeker een relatief eenvoudige interventie is, die gebruikt zou kunnen worden als onderdeel van een SG/HB. Door het invoeren van SG/HB zou er ook een andere invulling kunnen zijn voor de traditionele rapportgesprekken: bijvoorbeeld interventie Voortgangsgesprekken (Lusse, 2013) of individueel gespreksarrangement (interview De Vries; CPS e-book, 2014). Ook zou de Schoolloopbaankeuze in *ieder* gesprek met ouders en leerling onderwerp moeten zijn en daarmee ook onderdeel van SG/HB.

2.3 Samenvatting

Ouderbetrokkenheid draagt bij aan schoolsucces (en preventie van schooluitval), ongeacht sociaal economische achtergrond van de ouders. Ouderbetrokkenheid in het VO levert een significante bijdrage aan schoolsucces.

Onderwijsondersteunend gedrag van de ouders thuis is bewezen effectief. Vooral het hebben van vertrouwen (vertrouwen in de mogelijkheden van het kind), thuis praten over school, en een bemoedigende houding van ouders dragen bij aan schoolsucces. Toezicht op huiswerk is niet altijd effectief.

Op grond van onderzoek in Rotterdam in het VO waarbij het VMBO scholen betrokken waren zijn 10 succesfactoren in de samenwerking tussen school en ouders opgesteld en zijn vier voorbeeldinterventies uitgewerkt (bijlage 6 en hoofdstuk 3). In hoofdstuk 3 wordt ingezoomd op het startgesprek/huisbezoek.

3. Startgesprek 'onder de loep'

In hoofdstuk 3 wordt ingezoomd op het onderdeel startgesprek. Een startgesprek is in dit onderzoek het eerste individuele gesprek tussen mentor en ouders/begeleider *en* de leerling van klas 1. Het gaat niet om de algemene informatieavond of een ander kort contactmoment met ouders/begeleider.

Een SG kan een gesprek zijn met ouders/begeleider en de leerling op school zijn of een *huisbezoek* waarbij ouders en leerling aanwezig zijn.

De inhoud en de doelen van het gesprek op school en het huisbezoek kunnen hetzelfde zijn.

Voor de leesbaarheid wordt:

- met het startgesprek (SG) bedoeld het gesprek dat plaats vindt *op school*.
- onder een huisbezoek (HB) wordt verstaan het startgesprek dat plaats vindt bij de ouder(s) van de leerling *thuis*.
- met de term 'ouders' wordt ook verzorger van de leerling bedoeld.
- bij SG of HB er vanuit gegaan dat de leerling aanwezig is.

3.1 Voorwaarden voor startgesprek/huisbezoek

Is SG/HB onderdeel van visie en beleid?

Een SG/HB zou geen op zichzelf staand instrument moeten zijn maar onderdeel moeten zijn van een totaal van interventies die worden uitgevoerd vanuit een visie op ouderbetrokkenheid.

Menheere en De Vries geven aan dat belangrijk is dat de schoolleiding een duidelijk visie heeft op ouderbetrokkenheid en dat het verbeteren van de relatie met de ouders een speerpunt in het beleid zou moeten zijn (Menheere, 2010; De Vries, 2010).

Is het SG/HB met de mentor?

Uit de literatuur en uit de interviews komt naar voren dat een SG/HB een gesprek met de mentor is: de mentor wordt als eerste aanspreekpunt/spil gezien voor ouders in contact met de school (Lusse, 2013; Smits et al (2012.,ITS, 2012; Oostdam & De Vries, 2014; Beter Presteren www.melanchthon.nl/mathenese en www.melanchthon.nl/irene, interviews: Pro DVC (bijlage 12) en E. Wieser van Avila College Hengelo (bijlage 10) en P. De Vries, CPS (bijlage 4)).

Belangrijk is dat andere medewerkers van de school de mentor ook als spil erkennen en de mentor informeren over hun contact ouders en leerling en de inhoud van het contact, voordat de mentor een SG/ HB heeft. Door het houden van SG/HB door de mentor zegt De Vries: "de leraar komt meer in zijn kracht, de ouder voelt zich betrokken en de leerling ontwikkelt zich beter" (De Vries, 2014). Als de mentor de spil is, moet de mentor ook gedurende het schooljaar/schooljaren de spil blijven.

Op welk moment in het schooljaar?

Een SG/HB kan het beste aan het begin van het schooljaar gehouden worden om zo vroegtijdig een relatie met de ouders aan te gaan en een goede *positieve* start te maken met ouders, voordat er mogelijk problemen zijn (Smit et al. (2012); Lusse, 2013; Oostdam & De Vries, 2014). Een gesprek "in vredestijd" zei De Vries (interview bijlage 4).

In ieder geval een SG/HB houden *voor* dat er een rapport is geweest, *voor* dat er een incident is geweest of *voor* de herfstvakantie (www.melanchthon.nl/mathenese, interview PrO en P. de Vries).

Een optie is ook om de gesprekken voor het begin van het nieuwe schooljaar te houden (Lusse, 2013, interview E. Wieser Avila Hengelo). Veel ouders vinden het lastig hun kind (in het VO) los te laten en staan dan open voor contact. De mentor is dan nog dan nog onbevungen naar de leerling (Lusse, 2013). Dit zou een optie kunnen zijn voor de eerste klassen.

Soms kiest een school er voor om juist later in het schooljaar een SG/HB te houden: bijvoorbeeld na 7 weken (Tavenier op www.ouders-school.nl). De mentor heeft dan meer zicht op de leerling.

Is een SG/HB een eenmalige interventie?

Sommige scholen kiezen ervoor om ieder jaar een SG (in de eerste schoolweek) te houden zoals een VMBO-school in Rotterdam (Beter presteren, Melanchthon/Mathenesse) of zelfs in de 1ste en 2de schooljaar een HB af te leggen (Beter presteren, Melanchthon/Irene). Ook De Vries (CPS e-book, 2014) en Lusse (2013) zijn ervoor om een *ieder schooljaar* een SG te houden. Een SG/HB in ieder geval bij wisseling van mentor en in het jaar van belangrijke overgangen zoals klas 3 /sector keuze (dit is niet van toepassing bij vakcollege leerlingen), of klas 4 in verband met keuze MBO en bij leerlingen die instromen.

De Vries (CPS e-book, 2014) wil onder andere met ouders en leerling af spreken hoe de verdere contactmomenten in het komende schooljaar zullen zijn (en ieder jaar een startgesprek). Verplichte rapportgesprekken en informatiebijeenkomsten zijn niet aan de orde. Het gaat om afspraken tussen ouder/leerling en mentor: om een *individueel gesprekarrangement*. Vanuit deze optiek kan er bijvoorbeeld voor gekozen worden dat de mentor en de ouders via de mail contact onderhouden of elke 6 weken telefonisch contact hebben. Lusse (in Oostdam & De Vries, 2014) daarentegen wil na het SG/HB de zogenaamde voortgangsgesprekken op school. Dit lijkt op de ons bekende rapportgesprekken maar heeft een 'bredere agenda' (zie bijlage 7: Interventies: contactmomenten).

Een SG/HB met elke ouder?

Bij voorkeur een SG/ HB met elke ouder (Lusse, 2013; interview PrO (DVC); E.Wieser Avila; Beter presteren: Melanchthon Irene/Mathenesse). Dit kan een punt van aandacht zijn bij gescheiden ouders.

Door gesprekken te houden met alle ouders wordt voorkomen dat contact met school alleen geassocieerd wordt met slecht nieuws. Selectieve uitvoering van SG/HB maakt ook dat ouders zich eerder op het matje geroepen voelen. "Dat maakt het gesprek, dat bedoeld is om drempels te slechten, meteen al minder open" (Lusse, 2013).

Lusse (2013) geeft aan dat ook leerlingen waar het goed mee lijkt te gaan aandacht en begeleiding in hun ontwikkeling verdienen. Een ander argument om alle ouders te spreken is dat pubers "het vreselijk vinden om een uitzondering te zijn en zullen zij in die gevallen eerder weerstand hebben tegen contact tussen hun mentor en hun ouders" (Lusse, 2013).

Hoe wordt de afspraak voor SG/HB gemaakt?

Het plannen van een gesprek is ook een punt van aandacht. Bij PrO (DVC) regelen de mentoren zelf de afspraak voor een HB met de ouders, bij Avila (interview, Hengelo) worden de mentoren aan het einde van het schooljaar een aantal dagen uitgeroosterd en regelt de administratie de afspraken voor SG op school onder schooltijd. Een school in Rotterdam (Melanchthon/irene) stuurt een week van tevoren een brief aan de ouders en houdt in de eerste week SG op school. Andere scholen van Melanchthon in Rotterdam nemen telefonisch contact op voor de afspraak "want een brief werkt niet" (www.ouders-school.nl Melanchthon).

Wat zijn de doelen van SG/HB?

Door alle bronnen wordt het *kennismaken van de school met de ouders en de leerling* als belangrijk doel genoemd. "Het hoofddoel is het ontwikkelen van een band tussen de mentor en de

ouders zodat je makkelijker een gesprek hebt als het niet goed gaat, maar ook als er iets positiefs te melden is" (Tavenier van De G.K. van Hogendorp, Delfshaven, www.ouders-school.nl).

Als *doelen* van SG/HB worden verder aangegeven:

- de drempel tussen ouders en school slechten: de relatie met de ouders versterken (Lusse, 2013), beide partijen maken kennis met elkaar (Melanchthon/Mathenesse) en vanaf het begin een goede band op met de ouders (Lusse, 2013),
- om een goede positieve start te maken met ouders, om een relatie op te bouwen voordat er mogelijk problemen zijn (Smit et al., 2012; Oostdam & De Vries 2014; Lusse, 2013),
- kort lijnen met tussen ouders en school (Lusse, 2013),
- een beter wederzijds begrip (Lusse, 2013),
- wederzijdse verwachtingen helder hebben (Lusse, 2013; De Vries 2012; Oostdam & De Vries 2014; interviews PrO en E. Wieser, Avila).

Als doelen voor de mentor worden aangegeven:

- meer inzicht krijgen in de achtergrond van de leerling, zeker als het gaat om een leerling extra "bagage" zoals pestverleden of gescheiden ouders (Lusse, 2013),
- geeft een beeld van de mogelijkheden die de ouders hebben om hun kind te ondersteunen bij de schoolloopbaan (Lusse, 2013),
- geeft de gelegenheid een blik te werpen op de relatie tussen ouders en kind (Lusse, 2013),
- maakt het gemakkelijker om contact met thuis op te nemen (Melanchthon/Irene),
- met de ouders in gesprek te komen over de sociale ontwikkeling van hun kind aan de hand van een vragenformulier en observaties uit de eerste 7 weken, (Tavenier van De G.K. van Hogendorp, www.ouders-school.nl).

Als doelen voor de ouders worden genoemd:

- een beter beeld van de mentor (Lusse, 2013),
- tijdens het gesprek zien hoe hun kind met de mentor omgaat (Lusse, 2013).

Verrassend is dat weinig bronnen doelen voor de leerlingen benoemen. Doelen/winst voor de leerling lijkt een aandachtspunt bij verder bestuderen van literatuur en houden van interviews (met leerlingen).

[Wat is de tijdinvestering van SG en van HB?](#)

Een SG/HB kost tijd. Het is een behoorlijke tijdsinvestering, maar één die veel inzicht voor de leerkracht en goodwill bij de ouders oplevert (Smit et al., 2012). De extra investering in tijd levert uiteindelijk tijds winst op, omdat er veel minder 'reparatiegesprekken' nodig zijn volgens De Vries (CPS e-book, 2014).

De Vries geeft aan dat de informatieavond en de standaard tien-minuten gesprekken komen te vervallen: ook dit kan tijds winst geven. Wel moet er ieder schooljaar een startgesprek gehouden worden en dient rekening gehouden te worden met het individuele gespreksarrangement: dit vraagt immers ook tijd.

Lusse (2013) geeft aan dat een HB al gauw een uur kost en een SG in een half uur kan.

De geïnterviewde docenten van Pro (DVC) gaven aan voor HB ca 15 minuten en ca 1 uur tijd in beslag nam.

Melanchthon /Mathenesse en Irene (www.ouders-school.nl) rekenen 20-30 minuten voor SG en Avila (interview) minimaal 15 minuten maximaal 30 minuten voor een SG.

De HB dat na 7 weken wordt afgelegd kost ca 2 uur. Deze tijdsinvestering lijkt verantwoord omdat er sprake is van een tweejarig mentoraat (G.K. van Hogendorp, Delfshaven, www.ouders-school.nl)

Lusse (2013) merkt op: houd je aan de afgesproken tijd uit respect voor de eigen agenda en de agenda van de ouders.

Is het gesprek met de leerling erbij?

Uit alle bronnen komt naar voren dat de leerling bij het gesprek aanwezig hoort te zijn. Het perspectief van de leerling is van groot belang. Praat met de leerling, niet over de leerling. De leerling is daardoor op de hoogte van wat afgesproken wordt (Lusse, 2013).

Duidelijk communiceren dat de leerling bij het SG/HB aanwezig hoort te zijn om misverstanden te voorkomen.

Bij problemen kan het wenselijk zijn om gesprekken te voeren zonder dat de leerling erbij is (Lusse, 2013). Hierbij gaat het niet om SG/HB zoals bedoeld is in dit onderzoek.

De leerling is de brug tussen school- en thuiscultuur en kan het beste omgaan met de verschillen tussen beide culturen (Lusse, 2013).

De ouders kunnen tijdens het gesprek zien hoe hun kind met de mentor omgaat en de mentor krijgt de gelegenheid een blik te werpen op de relatie tussen ouders en kind (Lusse, 2013).

Wat zijn aandachtspunten over ouders?

- bij gescheiden ouders bij voorkeur beide ouders uitnodigen (Lusse, 2013). Dit lijkt beter mogelijk als het gaat om een SG omdat de school als meer neutraal terrein wordt ervaren.
- ouders met een lage opleiding ervaren een hogere drempel om naar school te komen omdat hun opvoedingspatroon minder aansluit bij de middenklasse van leraar en deze ouders zijn minder behendig in het voeren van een gesprek (Lusse, 2013).
- niet alle ouders kunnen door hun omstandigheden -zoals gescheiden ouder zijn, armoede, (psychische) ziekten hebben- een relatie opbouwen met de mentor en hebben mogelijk moeite om hun kind thuis goed te begeleiden. Juist voor deze groep leerlingen is het van extra van belang dat de mentor/de school investeert in het contact (Lusse, 2013)!
- als een ouder niet kan of wil communiceren met school en/of zijn kind begeleiden, samen met de ouder in het netwerk van het gezin zoeken naar een volwassene die de ouder kan ondersteunen in de begeleiding van het kind (Lusse, 2013).
- ouders moeten zich duidelijk uitgenodigd voelen. Uit het onderzoek van Lusse (2013) in Rotterdam kwam naar voren dat de opkomst voor individuele gesprekken (26 klassen op 11 scholen) 97% was.
- als een ouder niet zelf het contact kan onderhouden met school, wordt het werken met een tolk geadviseerd boven het laten tolken door de leerling zelf (Lusse 2013; Tavenier van De G.K. van Hogendorp, Delfshaven, www.ouders-school.nl; , www.ouders-school.nl Matthenesse). Op sommige scholen kunnen daarvoor oudercontactpersonen worden ingezet.
- Trend in onderzoek bij ouderbetrokkenheid is de betrokkenheid van vaders. Uit verschillende studies komt naar voren dat kinderen met sterk betrokken vaders in cognitief en sociaal opzicht meer competent zijn dan kinderen met minder betrokken vaders. Ook zijn zij minder geneigd tot seksestereotyperingen, empatischer en psychologisch beter aangepast (Rohner en Veneziano (2001) in Tavecchio hoofdstuk 6 in Oostdam & De Vries, 2014). Ouderbetrokkenheid is op de basisschool vaak een 'moederbetrokkenheid'. Aandacht voor vaderbetrokkenheid wordt in verschillende studies onderzocht. Bij de overgang naar het VO is het mijns inziens van belang ook de vaders actief uit te nodigen voor een SG/HB.

Waarderen ouders een HB?

- Ouders, maar ook de leerlingen, waren van begin af aan enthousiast (bij HB). Zij waarderen het dat de school zoveel aandacht heeft en hebben als vanzelfsprekend veel respect voor de docenten die gastvrij worden ontvangen (Tavenier van De G.K. van Hogendorp, Delfshaven, www.ouders-school.nl)
- De reacties waren zeer positief, ouders waardeerden het zeer dat de school interesse toont in

thuis (www.ouders-school.nl, melanchthon/mathenesse).

- Ook uit interview met PrO komt naar voren dat ouders een HB lijken te waarderen.

Dit komt overeen met de bevindingen van Smit (2012) waarin aan leraren gevraagd is wat hun beeld was van de waardering door ouders.

Wat zijn mogelijke gespreksonderwerpen?

Wat besproken dient te worden is afhankelijk van het doel/ of de doelen die de school stelt bij het SG/HB en de tijd beschikbaar is gesteld voor deze vorm van kennismakingsgesprekken. Ook is het moment van SG/HB in het schooljaar van invloed op de inhoud van het gesprek.

De mentor zorgt er voor dat alle drie de partijen aan het woord komen/deelnemen aan het gesprek. Aandeel in het gesprek vanuit mentor, ouders en leerling zou ongeveer even groot moeten zijn (Smit, 2012). Van belang is ieders perspectief aan bod laten komen en dat de onderwerpen aansluiten bij de rol die *ouders thuis* hebben in de begeleiding van hun kind (Lusse, 2013).

Zorg dat de boodschap van school positief is: een prettig gesprek voor de mentor maar ook voor de ouders *en* voor de leerling! Met positieve boodschap, met aandacht voor alles wat goed gaat en geef daarover complimenten. Uit het onderzoek van Lusse (2013) kwam naar voren dat leerlingen vonden dat de school hun ouders alleen informeerde over wat niet goed ging.

Lusse (2013) geeft expliciet aan dat een kennismakingsgesprek (SG/HB) *niet* bedoeld is om de ouders te controleren! Als ouders de indruk krijgen dat ze gecontroleerd worden, roept dit weerstand op. Vooral bij HB is dit een punt van aandacht.

Mogelijke gespreksonderwerpen zijn:

- eerste schooljaar globaal door nemen (Lusse, 2013),
- behoeften en verwachtingen bespreken (De Vries, 2014): wederzijdse verwachtingen uitspreken (Lusse, 2013: Avila interview en format Hengelo, 2014),
- de thuis- als schoolsituatie in beeld hebben: wat zijn ervaringen en verwachtingen van ouders, mentor en leerling in de nieuwe klas? (Lusse, 2013),
- wat zijn mogelijkheden van de ouders om de leerling thuis te begeleiden en hoe zou de mentor hierin kunnen ondersteunen? (Lusse, 2013; interview E. Wieser),
- wat zijn interesses van de leerling en tot welke schoolloopbaankeuzes kan dit leiden? (Lusse, 2013),
- aandacht voor het verhaal van de ouders over het leven van het kind buiten school om het eigen beeld (dat wil zeggen: van de mentor) te completeren (Lusse, 2013),
- de ontwikkeling van leerling op school en thuis wordt besproken (wederkerigheid). Dit vormt een betere basis voor samenwerking (Lusse, 2013),
- afspraken gemaakt tussen de mentor, ouders en de leerling, die de basis vormen voor een goede samenwerking gedurende de rest van de schoolperiode (www.melanchthon.nl/irene),
- afstemming voor verdere contactmomenten en wijze waarop, gebaseerd op onderwijsontwikkeling en ontwikkelingsbehoefte van de leerling (De Vries CPS e-book, 2014),
- een vroegtijdig kennismakingsgesprek biedt ook de mogelijkheid om meer persoonlijke onderwerpen te bespreken (Lusse, 2013),
- hoe ouders zelf hun schooltijd hebben beleefd. Ouders projecteren hun eigen schoolervaring op de school van hun kind (Menheere & Oostdam in Oostdam & De Vries, 2014),
- fundering leggen voor een gedeelde visie op de aanpak van pestproblemen (preventie). Hierdoor wordt het samenwerken in het aanpakken van pesten gemakkelijker. De aanpak van de sociale veiligheid op school kan besproken worden, (Munniksma, Huising, Oldenburg, Van der Ploeg & Veenstra, (2014). Samenwerken tegen pesten, in Oostdam & De Vries, 2014),
- de schoolregels, (en rooster en boeken uitdelen) (www.melanchthon.nl/irene).

Lusse (2013) geeft aan dat de informatie overdracht vanuit school beperkt moet worden: daarvoor

is de ouderavond. Ook zou de interventie 'Informatiekaart' een deel van deze informatieoverdracht kunnen geven. Bij PrO (interview) wordt de informatieoverdracht vanuit school ondervangen door HB te plannen *na* de informatiemiddag in juni en de algemene informatieavond met de mentor in de tweede schoolweek. Let wel: De Vries (CPS e-book, 2014) stelt voor de informatieavond te laten vervallen (vooral voor klassen waar weinig nieuws te melden is zoals in klas 2 van VO).

3.2 Huisbezoek vergeleken met startgesprek

Een huisbezoek houdt in dat de mentor de leerling en de ouders in de thuissituatie bezoekt. De leerling is net als SG, bij het gesprek aanwezig.

Volgens Smit (2012) en Lusse (2013) is het afleggen van een HB meer effectief:

- het biedt meer zicht op de thuissituatie en meer zicht op hoe de ondersteuning thuis vorm krijgt (Smits, 2012) De mentor krijgt een beeld van de thuissituatie en daarmee meer begrip voor de leerling (Lusse, 2013),
- schept een goede vertrouwensbasis voor verder contact (Smit, 2012),
- veldstudie op vier vmbo's maakt duidelijk dat ouders van *eerste klassers* het meest open staan voor een HB (Lusse, 2013),
- uit ervaring in Rotterdam blijkt dat ouders thuis gemakkelijker praten over hun achtergrond dan op tijdens een gesprek op school (Lusse, 2013),
- doordat ouders op eigen terrein zijn voelen zij zich zekerder en als gastheer/vrouw hebben zij vanzelf een actievere positie in het gesprek (Lusse, 2013),
- een HB verlaagt de drempel zeker voor laag opgeleide ouders (Lusse, 2013),
- mogelijk een lagere drempel voor ouders met bijzondere persoonlijke omstandigheden zoals ziekte (Lusse, 2013),
- ook voor ouders die door hun omstandigheden moeite hebben een relatie opbouwen met de mentor en mogelijk moeite hebben om hun kind thuis goed te begeleiden, zou een HB een lagere drempel kunnen zijn,
- scholen waar standaard bij iedereen een HB wordt uitgevoerd, dit als positieve belangstelling vanuit school ervaren door de ouders (Lusse, 2013),
- ouders ervaren HB als zeer positief, ook al zagen sommige ouders er ook tegenop (Lusse 2013),
- vaak ziet de mentor meer familieleden bij een huisbezoek (Lusse, 2013),
- voorkom dat een HB ervaren wordt als een controle/keuring van het huis, de verzorging of de opvoeding (Lusse, 2013),
- regel een tolk (liefst via de ouders, anders een oudercontactpersoon als deze op de school werkzaam is) en voorkom dat de leerling tolkt als ouders de taal onvoldoende beheersen. Betrek zowel ouders als leerling in het gesprek. (Lusse, 2013) En heb kennis van de verschillende culturen (Melanchthon Irene) of wees open en vraag naar de gewoonten van het gezin (Lusse, 2013).

- HB kost meer tijd dan SG.

Er zijn ook redenen om te kiezen voor een SG in plaats van een HB. De redenen zijn:

- als het doen van HB veel weerstand oproept (Lusse, 2013).
- kost minder tijd,
- sommige mentoren komen niet graag in privé van gezinnen (Lusse, 2013),
- angst voor onveilige of onprettige situatie (Interview PrO),
- is eenvoudiger te organiseren en je bereikt je doel (kennismaking en gesprekarrangement afspreken). Als de situatie er om vraagt kan de mentor altijd na SG op een later moment een HB afleggen als beide partijen dit wenselijk vinden (interview, De Vries).

Als een groot nadeel van SG -dus op school- geven verschillende bronnen aan is dat de mentor minder zicht krijgt op de thuissituatie (Smits, 2012; Lusse 2013). Lusse (2013) vindt het ook een

gemis dat de ouders niet de rol van gastvrouw/gastheer hebben.
Bijlage 9 (Lusse, 2013) en 11 (Avila) zijn voorbeelden van SG zijn opgenomen.

3.3 Samenvatting

Een SG/HB zou onderdeel van beleid moeten zijn. De mentor moet als spil gezien worden in contact tussen school en ouders/leerling.

Afhankelijk van de doelen die aan het SG/HB worden gekoppeld, wordt als het ware het moment van gesprek in het schooljaar, de duur van het gesprek en de mogelijke gespreksonderwerpen bepaald. Een HB vraagt over het algemeen meer tijd dan een SG. Soms is het doel/zijn de doelen haalbaar met een SG en lijkt het organiseren van SG eenvoudiger.

Als belangrijkste doel wordt wederzijdse kennismaking van de school en de ouders van de leerling gegeven: het ontwikkelen van een band tussen ouders en mentor zodat er gemakkelijker contact genomen wordt. Het gaat om een vroegtijdige kennismaking zodat een positieve start gemaakt kan worden. Korte lijnen hebben, meer wederzijds begrip, wederzijdse verwachtingen bespreken en meer inzicht hebben in de achtergrond van de leerling worden ook als doelen aangegeven.

Sommige onderzoekers geven aan dat een HB het meest effectief is, anderen vinden dat het doel ook met een SG bereikt kan worden. Een HB zou voor sommige ouders mogelijk een lagere drempel kunnen zijn dan een SG. Bij een HB zou de mentor meer zicht kunnen krijgen op de thuissituatie van de leerlingen en hoe de ondersteuning vorm krijgt. Er lijkt meer ruimte voor persoonlijke onderwerpen en ouders kunnen actief zijn in de rol van gastvrouw/heer. Ouders lijken HB te waarderen. Ouders van eerstejaars staan meest open voor huisbezoek. Soms lijkt een SG de voorkeur te hebben boven een HB: een gesprek op neutraal terrein.

Niet alle ouders zijn in staat een relatie op te bouwen met de mentor: aandacht voor deze groep is belangrijk! Mentoren kunnen weerstand hebben tegen een HB in verband met onprettig ervaringen of in privéleven komen van mensen.

Bij voorkeur het SG/HB in de eerst week/weken van het schooljaar. Voor de nieuwe eerste klassen is het voor de zomer houden van SG/HB ook een optie.

Een SG/HB is geen op zichzelf staande interventie: ieder schooljaar zou er gestart kunnen worden met een SG. Een SG is zeker ook wenselijk bij wisselingen van mentor en in schooljaren waarin belangrijke veranderingen zijn. Na het SG/HB kunnen zo genaamde voortgangsgesprekken volgen of een individueel gesprekarrangement of

Bij voorkeur met alle ouders een SG/HB: pubers willen geen uitzondering zijn, de associatie met 'slecht nieuws' wordt waarschijnlijk voorkomen en ook leerlingen waarmee het goed gaat verdienen de aandacht.

Het maken van afspraken voor SG/HB kan op verschillende manieren: van afspraken laten maken op 'uitgeroosterde' dagen tot zelf laten regelen door de mentor. Ouders moeten zich duidelijk uitgenodigd voelen. Ook de vaderbetrokkenheid lijkt van belang.

De leerling is aanwezig bij SG/HB: de leerling heeft zelf ook inbreng in het gesprek. Belangrijk is dat boodschap van de school een positief is. De leerling de brug tussen de school- en thuiscultuur en is op de hoogte van wat er besproken wordt.

4. Onderzoeksstrategie

4.1 Methode van dataverzameling

Als methode van dataverzameling is gekozen voor de methode bevragen door middel van interviews. Doel van het onderzoek en de begrippen SG en HB zijn in de mail aan de respondenten uitgelegd (bijlage 9).

Wie bevragen?

Respondenten voor het interview zijn de 7 mentoren van eerste jaar DVC afdeling VMBO. Hierdoor voldoet het onderzoek aan de aspectenmethode (Van Der Donk & Van Lanen, 2013), alle belangrijkste aspecten zijn vertegenwoordigd door mentoren van de 2 vakcolleges en van de reguliere klassen 1 te bevragen. Er is gekozen om de mentoren van de klassen 1 te bevragen omdat zij de eerste betrokken zijn in het uitvoeren van een SG of HB. In een vervolgonderzoek zou het interessant kunnen zijn om mentoren van andere leerjaren, teamleiders en/of directie te bevragen.

Op welke wijze bevragen?

Gekozen is voor het bevragen van respondenten: de informatie is niet direct waarneembaar. Er wordt gevaagd naar motieven en opvattingen. Het gaat om het beschrijven/vergelijken van ervaringen of meningen van respondenten.

Gekozen is voor het eenmalig bevragen door middel van een semigestructureerd interview. De respondenten worden individueel bevroegd omdat het onderwerp gevoelig kan liggen en omdat de docentonderzoeker wil voorkomen dat de respondenten elkaar beïnvloeden. In overleg met de respondent wordt de locatie en de ruimte bepaald.

De respondenten hebben een mail ontvangen op 5 februari 2015 waarin onder ander doel en opzet van interview en de vraag of de mentor wilde mee werken aan het interview, vermeld stond. De meeste afspraken voor het interview werden gemaakt als de respondent de docentonderzoeker in de wandelgang tegen kwam. Een respondent heeft een afspraak via de mail gemaakt (M2). Bij twee respondenten heeft de docentonderzoeker enigszins moeten aandringen, beide gaven aan het te druk te hebben met hun werkzaamheden en hebben toch ingestemd met deelname aan het interview.

4.2 Ontwerpactiviteiten

Voor het afnemen van de interviews is een leidraad opgesteld (bijlage 8). Volgens Van Der Donk (2013) dient een interview logisch te zijn opgebouwd met een inleiding, kern en slot, met onder andere eerst vragen naar eigen ervaring en daarna de meer algemene aspecten, met eerst vragen naar het 'wat' en 'waarom' en daarna naar het 'hoe'. Ook geeft Van Der Donk (2013) een overzicht van verschillende soorten interviewvragen zoals directe en indirecte vragen, vervolgvragen en verdiepende vragen. In de interviewleidraad zijn onder andere deze verschillende soorten vragen opgenomen. Met het opstellen van de leidraad is rekening gehouden met de adviezen van Van Den Donk en Van Lanen (2013).

De opbouw van de interviewleidraad:

- Algemene gegevens:

de algemene gegevens zoals datum, begin tijd en eindtijd, locatie, ruimte, welke personen naast de respondent en de onderzoeker aanwezig zijn en eventuele bijzonderheden, worden genoteerd.

- Inleiding:

het doel, de wijze waarop geïnterviewd wordt en de afspraken over de verwerking van de data (Van Der Donk, 2013) worden aangegeven. Het doel wordt uitgelegd, de duur wordt op maximaal 1 uur gesteld, de docentonderzoek maakt tijdens interview aantekeningen en de geïnterviewde krijgt de uitgewerkt interviewleidraad per mail aangeboden ter correctie/aanvulling. Aangegeven wordt dat binnen drie werkdagen de leidraad moeten worden geretourneerd per mail waarbij geen bericht van de respondent opgevat als een goedkeuring van het verslag.

De anonimiteit wordt gewaarborgd door tot een persoon herleidbare gegevens niet op te nemen in het onderzoeksverslag. Het onderzoeksverslag wordt voorgelegd aan de directie van DVC.

Ook worden inleidende vragen gesteld om spontaan inzicht krijgen in wat de respondenten zien als belangrijkste aspecten van thema (Van Der Donk, 2013).

- Kern:

Het doel inzicht te krijgen in de ervaringen van de mentoren klassen 1 met SG/HB en hun visie op SG/HB en welke (rand)voorwaarden mentoren geven voor een 'goed' startgesprek. (deelvraag 3, hoofdstuk 5).

-De opening van het interview is een algemene inleiding voor de respondent. Er wordt gevraagd naar werkervaring in het onderwijs, ervaring met het mentoraat en er worden vragen gesteld over de huidige klas van de respondent.

-De inleidende vragen gaan om spontaan inzicht krijgen in wat de respondent als belangrijke ervaring ziet bij kennismaking met ouders van de leerlingen door het afleggen van huisbezoeken of ander individueel contact met ouders. Het betreft vraag 1:

1a Heb je ervaring met het afleggen van HB? Wil je dit toelichten? of vraag 1b indien geen ervaring met HB;

1b wat is je eerste individuele contact met ouders van leerling? Wat is je ervaring met dit contact moment? Wil je dit toelichten?

Een deel van de data van de vragen behoorden bij vraag 1 zijn onder te brengen te brengen in een van de categorieën van de vervolgvragen van de kern van de interviewleidraad.

De kern van het interview is verdeeld naar vier beginsituaties:

- A : het eerste contact is een HB of SG geweest,
- B : het eerste contact is naar aanleiding van incident geweest,
- C : het eerste contact is het eerste rapportgesprek in november 2014,
- D : er is op een andere wijze een individuele kennismaking geweest.

De meeste mentoren zullen immers *geen huisbezoek* afgelegd hebben of *startgesprek* gehouden hebben omdat deze interventies niet als interventie zijn opgenomen in de visie/beleid op ouderbetrokkenheid van DVC. Dit in tegenstelling tot PrO DVC: mentoren zijn verplicht om een huisbezoek af te leggen. De verdeling van de respondenten vindt plaats op *grond van uitgevoerde interventie door de respondent in schooljaar 2014-2015*. Op gemerkt moet worden dat het gaat om een eerste contact waarbij de ouder(s) en de leerling aanwezig waren en dat de mentor met circa 20% van de leerlingen en hun ouders op deze wijze een ontmoeting heeft gehad.

- De vragen zijn gerubriceerd naar thema's die gebaseerd zijn op de deelvragen en op bronnen zoals Lusse (2013), Veen (2009), Oostdam & De Vries (2014). De vragen van de leidraad zijn genummerd en behoren tot een van de onderstaande categorieën waarbij het thema/aspect is aangegeven:

vraag 2: hoofd doel en subdoelen van SG en/of HB,

vraag 3: met de ouders van alle leerlingen een kennismaking of wordt daarin een keuze gemaakt,

vraag 4: in welke periode dient een SG of HB plaats te vinden en welke tijdsinvestering is nodig,

vraag 5: welke voorbereiding moeten worden getroffen,

vraag 6: wat is de inhoud van het gesprek, gebruik gespreksformat,

vraag 7: verslaglegging,
vraag 8: negatieve ervaringen met SG en of HB,
vraag 9: behoefte aan scholing/ondersteuning,
vraag 10: onderdeel van beleid voor DVC en welke voorwaarden,
vraag 11: beeld van mentoren over beleving ouders en leerlingen.

Deze thema's/aspecten die behoren bij de vraag van het interview, zijn in de interviewleidraad tussen haakjes geplaatst en in kleine letters weer gegeven (zie bijlage 9).

De vraag 13 hoort bij beginsituatie B, C en D. Vraag 14 bij beginsituatie C en vraag 15 met D. Na de algemene inleiding van het interview worden per boven genoemde beginsituaties de bijbehorende gestructureerde vragenlijst afgenomen. De interviewvragen hoeven *niet* in aangegeven volgorde te worden afgenomen. Streven is dat alle vragen aan het eind van interview zijn beantwoord.

slot:

Het interview wordt afgesloten met open vragen (vraag 12) over het onderwerp (ouderbetrokkenheid of SG/HB) en over beleving van het interview. De docentonderzoeker sluit af met toelichting dat het verslag ter goedkeuring wordt voor gelegd en bedankt de respondent. De interviewleidraad is voorgelegd aan de begeleider van AOS, Kitty Leuving.

4.3 Data-analysetechnieken

De thema's/vragen van de interviewleidraad zijn gerubriceerd en gecodeerd. De data zijn per vraag per respondent geanalyseerd. De geanonimiseerde versie van de data kan op aanvraag via de docentonderzoeker, worden ingezien.

In hoofdstuk 5 Resultaten interviews wordt het aantal keer dat een item is genoemd door een respondent, tussen haakjes aangeven (..) en een uitspraak van een respondent wordt in *cursief* vermeld. Wordt een item 1x genoemd dan is deze opgenomen in bijlage 13.

Van de zeven respondenten bleek er een respondent in het huidige schooljaar SG te hebben gehouden, van de overige zes respondenten bleek in het huidige schooljaar geen SG en geen (of later in het schooljaar) HB te hebben gehouden. Daardoor is voor de resultaatanalyse alleen gebruik gemaakt van interviewleidraad A en B.

4.4 Randvoorwaarden van invloed op de aanpak

De interviews worden afgenomen in periode rond de voorjaarsvakantie. Deze periode is na de open dag en enkele weken voor de rapportgesprekken van tweede cijfer periode. De beleving van de werkdruk van de individuele mentoren zal mogelijk van invloed zijn op de antwoorden die de respondenten zullen geven.

5. Resultaten interviews

5.1 Resultaten algemene gegevens en inleiding

De interviews zijn afgenomen in de periode van 9 februari tot en met 5 maart 2015. De interviews duurden gemiddeld bijna 35 minuten. Het kortste interview duurde 15 minuten, het langste 50 minuten. Een interview (M7) is in twee gedeelten afgenomen: het geplande half uur voor aanvang van de les bleek te kort.

De interviews zijn afgenomen op de locatie waar de respondent werkt (locatie Laan van België of locatie Bovendonk) in een ruimte die de respondent had bepaald of in een enkel geval, door de docentonderzoeker was bepaald. Meestal waren de respondent en de docentonderzoeker alleen, een enkele keer kwam er een collega aan het einde van het interview de ruimte binnen lopen. De respondenten gaven aan dit niet bezwaarlijk te vinden.

5.1.1 over de respondenten

Alle zeven respondenten, mentoren van leerjaar 1 van DVC-VMBO, hebben mee gewerkt aan de interviews. Het betreft 6 vrouwen en 1 man; in dit verslag wordt de respondent aangeduid met 'zij' ook als het om mannelijke mentor gaat.

Vier respondenten hebben binnen twee weken (enkele) aanpassingen gemaakt op het verslag van hun interview. Een respondent heeft ondanks de schriftelijke vraag om een aantal vragen als nog te beantwoorden, er geen gebruik van gemaakt.

Drie mentoren werken korter dan drie jaar voor DVC en alle drie zijn zij voor het eerst mentor. Vier mentoren werken al lange tijd (meer dan 25 jaar) in het onderwijs, voor DVC of een voorloper van DVC en hebben veel ervaring met het mentoraat.

De meeste mentoren (zes van de zeven) hebben naast hun lesgevende taak en hun mentoraat ook andere taken, geven andere vakken of volgen een studie.

Alle zeven respondenten vinden hun taak als mentor boeiend: meesten ervaren het als een pittige taak. Een mentor ervaart het als heel zwaar. Het mentoraat is een taak die veel tijd kost vooral de individuele begeleiding van leerlingen die extra begeleiding of extra zorg nodig hebben, een taak die ook aandacht nodig heeft als je niet alle dagen op school bent of omdat je voor het eerst mentor bent en zoekende bent naar de invulling van je rol. "*Leuk, zwaar en intensief*" zei één van de mentoren. De zeven mentoren zien het mentoraat ook als een uitdaging: zich betrokken voelen bij een leerling op een andere manier dan dat je geen mentor bent van een klas. Het geeft meer binding met de leerling en de ouders. Een beginnende mentor omschreef haar mentortak als: "*Moeilijk en een uitdaging: een taak waar ik soms blij van word omdat ik daardoor dicht bij deze leerlingen staan. Ik soms niet blij van word zoals in contact met boze ouders of met conflicten waarin ouders mij verwijten maken. Deze negatieve dingen blijven mij langer bij.*"

Van de vier mentoren die al langer dan 25 jaar in het onderwijs werken hebben de meeste ervaring met eenjarig mentoraat. Een tweejarig mentoraat lijkt weinig voor te komen. Van de zeven respondenten hebben drie de voorkeur voor een tweejarig mentoraat. Een mentor zei: "*Je investeert veel tijd in je klas en het zou zonde zijn als je dat na een jaar al weer over moet dragen aan een ander. Na een jaar heb je net door hoe het allemaal werkt bij sommige kinderen en dan zou je het jaar daarna daar geen profijt van hebben.*" Een andere mentor benoemde een voordeel voor de leerling: "*voor de leerlingen gevoel van ik-ken-mijn-mentor.*" Twee respondenten hebben voorkeur voor eenjarig mentoraat en twee respondenten hebben geen voorkeur.

Het aantal leerlingen verschilt per klas en varieert van 15 tot 24 leerlingen. Gemiddelde klassen grootte is bijna 20 leerlingen. De mentoren lijken hun klassen goed te kennen. De bijzonderheden van hun klassen werden vlot verteld. En er zijn veel bijzonderheden, zoals: leerlingen met LWOO, dyslexie, dyscalculie, dysgrafie, autisme, PDD-NOS, REC 4 indicatie, ADHD en andere gedragsproblemen en/of concentratieproblemen, veel leerlingen uit 1ouder gezin, nieuwkomers (onder andere uit Polen). Het leveren van maatwerk aan een diverse groep leerlingen maakt de mentortaak intensief.

5.1.2 over het eerste contact met ouders

In tabel 5.1 een overzicht van eerste contact met ouders van de leerlingen van klas 1 zoals deze door de zeven mentoren is aangegeven.

tabel 5.1 Overzicht van interventies eerste contact met ouders

	Aantal keer genoemd	Met de leerling erbij	Periode
LWOO bijeenkomst	2	Soms	voor de zomer
Informatiebijeenkomst	7	Zelden	week 2 / begin september
Na afloop informatiebijeenkomst gesprek	6	Zelden	week 2/ begin september
Startgesprek	1	ja	na informatiebijeenkomst voor rapportgesprek
nav incident gesprek	6	soms	vanaf week 2 tot eerste rapport
nav incident mail, telefoon	2	-	vanaf week 2 tot eerste rapport
Eerste rapportgesprek	6	ja	november

Bij de klassikale bijeenkomst voor de zomer waarin de ouders van de leerlingen met een LWOO-indicatie uitgenodigd zijn heeft/neemt de mentor soms de gelegenheid om ouders individueel te spreken (de leerling is hierbij niet verplicht aanwezig). Door twee mentoren werd deze bijeenkomst als een eerste contact moment met ouders genoemd.

De informatiebijeenkomst aan het begin van het schooljaar (week 2) wordt door alle mentoren genoemd. Alle ouders zijn hiervoor uitgenodigd, de leerlingen zijn niet uitgenodigd en de mentor kan deze bijeenkomst in grote lijnen zelf kan invullen.

Na afloop van de informatiebijeenkomst blijven sommige ouders nog even bij de mentor achter voor een individueel gesprek (mogelijk zijn er andere ouders in de dezelfde ruimte). Zes van de zeven mentoren geven dit moment aan als een eerste contact moment met ouders.

Zes van de zeven mentoren geven aan dat zij contact hebben met ouders in de periode na de informatiebijeenkomst en voor het eerste rapport. Dit zijn gesprekken naar aanleiding van een wat in dit onderzoek genoemd is een 'incident' bijvoorbeeld gedragproblemen of leerproblemen. Dit contact kan zijn: een gesprek op school, telefonische of mail contact. De leerling is niet altijd bij het contact aanwezig op of de hoogte van het contact. Het betreft circa 20-25 % van de leerlingen (tabel 5.2).

Een mentor heeft startgesprekken gehouden met ouders *en* leerlingen. Deze startgesprekken zijn gehouden omdat de ouders - "*met een goede reden*"- niet op de informatiebijeenkomst waren geweest. Deze mentor wilde alle ouders voor het eerste rapportgesprek gezien hebben.

Bij de bijeenkomst van LWOO, de informatiebijeenkomst en de gesprekken na afloop van deze bijeenkomst zijn de leerlingen meestal niet aanwezig. Uitzondering hierop zijn de gesprekken die

door een mentor gehouden worden met ouders en leerling na de informatiebijeenkomst en voor eerste rapport (tabel 5.1 bij startgesprek).

Als gevraagd wordt naar het eerste contact moment waarbij de ouders *en* de leerling aanwezig zijn blijkt voor alle zeven mentoren dat het eerste rapportgesprek in november het moment is waarop het *grootste deel* van de ouders *en* de leerlingen van hun klas individueel gesproken wordt. De percentages in tabel 5.2 zijn een schatting gebaseerd op informatie uit de interviews.

tabel 5.2 percentage eerste contact met ouders

mentor	Percentage eerste contact rapportgesprek ouders en leerling	Percentage contact nav incident	percentage startgesprek ouders en leerling
1	75-80	20-25	
2	75-80	20-25	
3	80-85	15-20	
4	70-75	25-30	
5	80-85	15-20	
6	80-85	25-20	
7	75-80	-	20-25

5.1.3 over ervaringen in het afleggen van HB en/of SG

Drie mentoren hebben ervaring met het af leggen van HB in het verleden (dus voor het afgelopen schooljaar 2014-2015). Een mentor is sinds circa 3 jaar daarmee gestopt: "*voor klas 1 was het een stille verplichting dat voor de herfstvakantie de ouders bezocht waren.*" Een andere mentor is gestopt omdat zij er niet meer positief stond tegenover stond naar aanleiding van vervelende situaties.

Vier mentoren geven aan geen ervaring te hebben met het afleggen van HB of met het houden van SG.

Twee van de zeven mentoren hadden op de informatiebijeenkomst aangegeven dat zij op HB zouden komen (voor het eerste rapportgesprek). Beiden hebben geen huisbezoeken gebracht voor het eerste rapport. Een mentor zei: "*Alle ouders bezoeken was helaas niet te doen zeker niet op zo'n korte termijn.*"

5.2. Resultaten naar aanleiding van de kern

De resultaten zoals hieronder vermeld hebben betrekking op SG of HB waarbij het gaat om gesprekken aan *begin* van het schooljaar, *met* de leerling en de ouders *voordat* er een incident is.

5.2.1 standpunten wel of niet SG/HB

Naar aanleiding van de interviews kunnen de standpunten van de zeven mentoren verdeeld worden in:

- tegen SG en/of HB,
- voor een HB of SG,
- voor een SG tegen een HB.

Twee mentoren zijn tegen het houden van SG of het afleggen van huisbezoeken. Vijf mentoren zijn voor een startgesprek en van deze vijf zijn er vier mentoren voor het af leggen van HB. Een mentor is voor SG en tegen HB. Zie tabel 5.3.

Tabel 5.3 overzicht standpunt mentoren over SG/HB

	Aantal mentoren
tegen HB en SG	2
voor HB (en/ of voor SG)	4
voor SG (tegen HB)	1

5.2.2 argumenten tegen SG/HB

Twee van de zeven mentoren geven aan geen voorstanders zijn van SG of HB.

Een mentor gaf aan

- privé is privé: toen zij op de middelbare school zat is haar mentor op HB geweest. Zij vond dit vreselijk: *"Ik vind: privé is privé. Wat op school gebeurt, hoort op school te blijven. De werelden gescheiden houden. Een huisbezoek is een inbreuk op de privacy."*
- geen SG omdat *"dit voor mijn klas niet nodig is."*

De andere mentor gaf aan:

- als mentor onbevooroordeeld kijken naar en leerling. Laat de leerlingen juist blanco beginnen in deze nieuwe situatie. Vaak ontwikkelt een brugklasser zich op een nieuwe school anders dan op de basisschool, omdat hij/zij nu op de goede plek zit met leerlingen met hetzelfde niveau en gedrag.
- er zijn andere manieren om je een beeld te vormen over de leerling (bijvoorbeeld door het invullen van zo genaamde 'paspoort' of gesprekjes met de leerlingen).
- ouders zitten er niet op te wachten, een huisbezoek is typisch iets voor de basisschool.
- ouders moeten juist leren hun kind los te laten.

5.2.3 voor SG/HB

De onderstaande resultaten zijn gebaseerd op de resultatenanalyse van de interviews van vijf van de zeven mentoren. Het betreft de mentoren die voorstander zijn van HB en/of SG.

Vraag 2 betreft de doelen van SG/HB

De doelen van een SG/HB zouden volgens deze mentoren kunnen zijn:

- kennismaken met elkaar (4x): *"Je weet wie je voor je hebt: de ouders kennen mij en ik de ouders. Dat maakt later contact gemakkelijker"*,
 - zien hoe het kind is en verloop van het kind op de basisschool / informatie krijgen over het kind in de basisschoolperiode (3x),
zodat je alvast start maakt voor het handelingsplan dat later het jaar moet worden opgesteld (2x),
(met name bij LWOO-leerlingen is het handelingsplan verplicht).
- De doel *specifiek* voor een HB zouden volgens deze mentoren kunnen zijn:
- inzicht in de thuissituatie (4x): *"het kind in zijn/haar eigen omgeving leren kennen", "de eigen omgeving maakt veel duidelijk."*

Vraag 3 betreft SG/HB met ouders van alle leerlingen

De vijf mentoren vinden dat alle leerlingen en hun ouders een SG/ HB moeten krijgen. Alle leerlingen gelijk behandelen.

De mentor die enkele startgesprekken heeft gehouden deed dit omdat zij alle ouders voor de herfstvakantie gezien wilde hebben.

Vraag 4 betreft de periode en tijdsinvestering

Periode waarin SG/HB plaats moet vinden is vroeg in het schooljaar.

- vroeg in het schooljaar (5x) na de informatiebijeenkomst voor het eerste rapport,
- tot rond de herfstvakantie (2x): *"voor de zomer heeft voor mij minder zin: ik heb dan nog geen beeld bij het kind en zou misschien al wat vergeten zijn tegen die tijd dat het op school komt...maar dat kan ook de leeftijd zijn."*

De tijd die mentoren nodig achten voor een SG ligt tussen 15 en 60 minuten. Gemiddeld is dit 30 minuten. Voor een HB ligt tussen 20 en 60 minuten nodig te zijn. Gemiddeld is dit 40-45 minuten. De vijf mentoren geven aan dat voor een SG minder tijd nodig is dan voor een HB.

De tijd die volgens vier mentoren nodig lijkt te zijn voor voorbereiding en verslaglegging ligt tussen de 40 en 45 minuten.

Daarmee zou de tijdsinvestering volgens de mentoren voor SG uitkomen op een gemiddelde 60-65 minuten en voor HB op 80-90 minuten.

De informatie zou gedeeld zou moeten worden met teamdocenten en in Magister geplaatst moeten worden waarbij het zichtbaar is voor alle collegae.

Vraag 5 betreft welke voorbereiding nodig zijn

Welke voorbereidingen moeten er getroffen worden voordat een mentor een SG houdt of een HB aflegt? De volgende aandachtspunten kwamen naar voren:

- maken van afspraken met ouders,
- dossiers/Magister moeten gelezen worden,
- nagaan welke informatie jezelf uit een gesprek wil halen (3x). Twee mentoren gaven dat het handelingsplan als basis zou kunnen dienen: "*zorgen dat je het handelingsplan van de leerling al gedeeltelijk op orde hebt.*"

Vraag 6 betreft de inhoud van het gesprek:

Wat vinden de mentoren dat besproken moet worden in SG/HB?

Momenteel is er geen formaat (2x). In het verleden is er wel mee gewerkt. Een format is wenselijk (2x): "*dat voorkomt praten over koetjes en kalfjes*" of wordt als een mogelijkheid gezien (2x). Een koppeling met DHP wordt aangeraden (2x).

De vijf mentoren geven de onderstaande thema's aan als mogelijke aandachtspunten voor gesprek:

- visie/informatie van de ouders over het functioneren van het kind op de basisschool (4x): "*welke problemen, welke oplossingen en waar het kind moeite mee heeft zowel met de vakken als over andere problematiek als gepest zijn.*"

- afhankelijk van het kind/maatwerk bijvoorbeeld welk aanbod er is vanuit school (2x): "*zoals LWOO-lessen en weten waar het kind moeite mee heeft en waar het ondersteuning bij kan gebruiken,*"

- de thuissituatie (2x): "*bijvoorbeeld gescheiden ouders en of beide ouders werken en welke zorgen ouders zelf over hun kind hebben.*"

- verwachtingen van de ouders (3x): "*Welke verwachtingen hebben zij van school en van hun kind?*"

- verwachtingen van school/mentor aan de ouders (2x): "*dat de samenwerking tussen kind, ouders en school essentieel is en dat de school contact opneemt en de ouders contact op moeten nemen met school als er iets met hun kind is*" (4x) en "*ik geef mijn mailadres en telefoonnummer*" (3x).

- hobby's, activiteiten, interesses van het kind (3x): "*waar ze trots op zijn.*"

Bij de vraag of mentoren met ouders tijdens een SG/HB in gesprek gaan over onderwijsondersteunend gedrag thuis (door de ouders) wordt door drie mentoren aangegeven dat dit thema besproken wordt afhankelijk van het kind en van de ouders: "*door vroeg in het schooljaar te gaan en te vragen over de basisschool periode hoor je wat de ouders hebben gedaan met/voor hun kind. Welke ondersteuning nodig is op het VO is ook nog niet duidelijk aan het begin van het schooljaar en komt (mogelijk) later.*"

Door twee mentoren wordt aangegeven dat zij onderwijsondersteunend gedrag thuis, meer een

thema vinden dat aanbod komt in het eerste rapportgesprek, als het rapport daar aanleiding toe geeft.

Vraag 7 betreft de verslaglegging

Ook is gevraagd naar eventuele verslaglegging van het SG/HB: hoe denken mentoren hier over?. De vijf mentoren zijn voor een (kort) verslag van elk gesprek in Magister, ouders hoeven geen verslag: *"het moet een informeel gesprek blijven."* Een groot deel van de informatie komt immers in DHP en/of Individueel Leer Plan (ILP).

Het verslag zou volgens de mentoren in ieder geval besproken moeten worden als de klas besproken wordt in het sectoroverleg. Een mentor verwoordde het als volgt: *"wanneer blijkt dat er iets aan het begin van het schooljaar ondernomen moet worden om het kind hier te laten slagen op school, is het wenselijk dit te bespreken met collegae en bv zorgcoördinator."*

Vraag 8 betreft mogelijke negatieve ervaringen met SG of HB:

Mogelijk zijn er negatieve ervaringen van mentoren met SG of HB. Bij deze vraag worden alle antwoorden van de mentoren vermeld en niet alleen de items die vaker dan 1x genoemd zijn. De reden hiervoor is dat het om persoonlijke ervaringen gaat die (mogelijk) impact hebben op houding ten opzichte van SG of HB.

Zoals eerder gemeld in 5.2.2: een mentor die tegen HB is, heeft het HB toen het haar zelf betrof als leerling als negatief ervaren: inbreuk op de privacy.

De mentor die enkele SG heeft uitgevoerd, is gestopt met HB: *"HB waren te oppervlakkig van inhoud bijvoorbeeld door dat de tv aanbleef staan, de vader boven was, de familie erbij kwam, de burens binnen kwamen lopen."* Zij is gestart met SG en dit bevalt haar beter: *"dit is in een rustige omgeving."*

Een mentor heeft in het huidige schooljaar al drie keer mee gemaakt dat ze onvriendelijk bejegend werd: *"ouders die zeer direct en dwingend reageren, ik weet niet of ik mans genoeg ben om dat tijdens het gesprek te weer leggen of goed mee om te gaan. Het er 'niet' op reageren kan dan worden opgevat op als 'het er mee eens zijn' wat niet het geval is."* Ook tijdens telefoongesprekken of gesprekken op school is deze mentor onheus bejegend. SG of HB zouden daarom in de eerste of tweede week plaats moeten vinden: *"als beide partijen er nog blanco in staan."*

De (enige) mannelijk mentor heeft in alle jaren dat hij HB bracht, geen enkele negatieve ervaring opgedaan. Ook een van de vrouwelijk mentoren die langer dan 25 jaar in het onderwijs werkt, heeft geen negatieve ervaringen opgedaan. Een mentor geeft aan dat zij zich minder op haar gemak zou voelen bij een HB: *"spannend, waar kom ik terecht? Met een SG heb ik zelf de regie en dat is een voordeel!"*

Vraag 9 betreft de behoefte aan ondersteuning/scholing:

Welke behoefte er zou kunnen zijn aan ondersteuning of scholing voor het doen van SG/HB is gevraagd. Uit de literatuur komt naar voren dat nieuwe leraren goed ingewerkt moeten worden door ervaren collega's (Vreugdenhil in Oostdam & De Vries).

De twee van de drie ervaren mentoren hebben geen behoefte aan ondersteuning en bieden zich spontaan aan om te helpen bij promotie van HB of om als 'ervaringsdeskundige' op te treden.

Twee mentoren hebben behoefte aan een vorm van ondersteuning:

- *"tips and tricks' ook over negatieve gebeurtenissen en laat ervaren collega's maar vertellen. Dat zou mij een ander gevoel geven over HB."*

- *"er met elkaar er over te praten."*

Vraag 10 betreft beleid DVC en voorwaarden

Aan het eind van het interview is aan de respondenten gevraagd of zij de school/de collega's

zouden adviseren om SG/HB te doen met alle leerlingen van klas.

Uit tabel 5.3 kwam naar voren dat 4 mentoren voor HB zijn. Deze mentoren zouden een HB adviseren. Zij hebben voorkeur voor HB boven een SG. Een mentor meldde: *"omdat het thuis gemoedelijker en prettiger is voor de ouders"*. Volgens een mentor heeft een HB zoveel meerwaarde: *"laagdrempelig voor ouders, ouders en leerling vinden het leuk dat je komt, ouders durven dan meer te vertellen over hun kind, zien in wat voor chaos sommige kinderen moeten overleven, dat je al blij mag zijn dat ze op school komen."*

De vier mentoren geven aan dat als een HB niet haalbaar is een SG een goed alternatief is. Ook als ouders geen HB willen *"omdat je dan in hun privé komt"* is de ervaring van een van de mentoren, wordt een SG vaak wel geaccepteerd.

Een mentor is voor SG en tegen HB gezien haar negatieve ervaringen met onrustige HB. Zij vindt het niet nodig om advies uit te brengen: volgens haar doen mentoren die het willen het wel uit zichzelf.

De mentoren geven voorwaarden waaraan de organisatie zou moeten voorstaan aan het invoeren van HB of SG.

Als belangrijkste voorwaarde door alle vijf de mentoren genoemd is: er ruimte en tijd voor krijgen *"door bijvoorbeeld in de eerste weken geen verdere activiteiten te hebben zoals de handelingsplannen klaar moeten hebben na de eerste maand. Dan zouden HB in de eerste 3-4 weken misschien wel haalbaar zijn. Twintig HB is wel heel erg veel: als je er 7 per week doet ben je nog steeds 3 weken bezig..."*

Een andere mentor geeft aan: *"een week plannen waarin de mentoren tegemoet gekomen worden om het uit te voeren. Liever niet ten koste van mijn lessen (eventueel een 40 minutenrooster) wel ten koste van ander taken. Bij leerlingen waar het goed mee gaat kun je wat later plannen."*

Een mentor zou graag zien dat de mentor een hele week uitgeroosterd wordt. Ook merkt één op: *"dat 24 HB voor de herfstvakantie niet haalbaar lijkt."*

Als tweede belangrijke voorwaarde wordt door vier mentoren genoemd dat het beleid moet zijn: *"dan ook alle sectoren, alle mentoren!"* Een mentor verwoordt dit als opnemen in jaar normtaak.

Vraag 11 waardering ouders en leerlingen

Gevraagd is of de mentoren verwachten dat de ouders en leerlingen positief staan tegen over HB of SG. Een mentor geeft aan dat ouders positief staan tegenover SG, minder tegen over HB:

"ouders stellen het op prijs als er geluisterd wordt naar zaken die hun kind betreft. Ik verwacht dat de meeste ouders een HB wel zullen waarderen, voor de enkele die het ervaart als 'pottenkijkers' kun je beter een SG organiseren. Dat is meer neutraal."

Een andere mentor verwacht ook dat ouders positief zijn over een HB *"ook durven ouders thuis meer te vertellen"*,

Een mentor die jaren HB heeft gedaan zegt: *"in al die jaren heb ik nog nooit een negatieve reactie gehad. Leerlingen vinden het wel spannend maar zijn wel positief, vinden het leuk om hun kamer te laten zien en de plek waar ze leren."*

Een andere reactie: *"Als het HB/SG aan het begin van het schooljaar is dan verwacht ik dat de leerlingen het positief vinden. Door HB zou ik eerder dichter bij de leerlingen staan."*

De overige vagen van de interviewleidraad zijn door een persoon beantwoord of waren niet van toepassing bij de respondenten.

6. Conclusies, aanbevelingen en discussie

6.1 Conclusies

Waarom ouderbetrokkenheid?

Samenwerking tussen school en ouders heeft zowel op korte termijn als op lange termijn een positieve invloed op de cognitieve ontwikkeling van het kind ongeacht leeftijd, sociaal economische klasse en opleidingsniveau van ouders (Vreugdenhil in Oostdam & De Vries, 2014). Ook heeft ouderbetrokkenheid een positief effect op sociale ontwikkeling (Vreugdenhil in Oostdam & De Vries, 2014). Een beter contact met ouders levert ook een bijdrage aan preventie van schooluitval en vergroot het schoolsucces (Lusse, 2014).

De rol van ouders is één van de belangrijkste succesfactoren op de leerprestatie (Marzano in De Vries, 2011; Desforjes & Abouchaar in Oostdam & De Vries, 2014).

Het onderwijsondersteunend gedrag van de ouders thuis heeft het meeste effect op het schoolsucces van het kind (Lusse, 2013; Vreugdenhil in Oostdam & De Vries, 2014). Dat ouderbetrokkenheid van belang is wordt anno 2015 door velen als vanzelfsprekend aangenomen.

1. Eerste individuele contact met de meeste ouders en leerling: rapportgesprek november

Uit het onderzoek onder de mentoren van de klassen 1 van DVC kwam naar voren dat het eerste 'individuele' contact dat mentoren hebben met de meeste ouders *en* de leerling het eerste rapportgesprek in november is. Dit komt overeen met wat op veel scholen in Nederland gebruikelijk is De Vries schaaft deze interventie onder Ouderbetrokkenheid 1.0 (CPS e-book, 2014).

Voor dit rapportgesprek is er contact met ouders tijdens de zogenoemde LWOO- bijeenkomst (voor de zomer), de informatiebijeenkomst (tweede week) en gesprekjes na afloop van deze bijeenkomst(en). Ook deze vormen van contact zijn op veel scholen gangbaar en vallen ook onder ouderbetrokkenheid 1.0 (CPS e-book, 2014). Niet 'verkeerd' maar verouderd.

Van belang is vroegtijdig een goede relatie opbouwen tussen ouders, leerling en de school. De school legt contact met de ouders om van daaruit de voorwaarden te scheppen om goed samen te werken met als doel het werken aan het toekomstperspectief van de leerling. Lusse (in Oostdam & De Vries, 2014). Het samenwerken met de ouders is het middel. Het leggen van en onderhouden van het contact met alle ouders ligt bij de school.

Lusse adviseert op grond van onderzoek in Rotterdam, het afleggen van HB bij leerlingen van klas 1, en als dat niet haalbaar is een SG (kennismaking) op school te houden. De Vries (CPS e-book, 2014) is voorstander van een SG op school en indien nodig- op verzoek van de mentor of de ouders- daarna eventueel een huisbezoek (Interview; CPS e-book, 2014).

Bij circa 15-30% van de leerlingen van klassen 1 hebben mentoren van DVC voor het eerste rapportgesprek contact met ouders naar aanleiding van wat in dit onderzoek een 'incident' is genoemd (zoals gedrags- of leerproblemen). Deze gesprekken zijn lang niet altijd met de leerling erbij.

2. Overwegend voor HB of alternatief SG

Uit onderzoek onder de zeven mentoren kwam naar voren dat één mentor SG heeft gehouden met enkele ouders *en* hun kind (circa 20-25%) omdat deze ouders niet op de informatiebijeenkomst waren geweest.

Ook kwam naar voren dat tot voor enkele jaren het op DVC - stil zwijgend- blijkbaar gebruikelijk was dat er HB werden afgelegd bij de leerlingen van de klassen 1. Bij Pro van DVC is het afleggen

van HB sinds enkele jaren ingevoerd (interview Pro). Het afleggen van HB in de klassen 1 lijkt als het ware nog 'in het DNA' van de school te zitten

Uit de interviews bleek dat vier mentoren voor HB zijn en als dat niet haalbaar is vinden zij een SG een goed alternatief. Een mentor is voorstander van SG, niet van HB in verband met negatieve ervaringen in het verleden.

Twee mentoren zijn niet voor HB en niet voor SG: met als belangrijkste reden inbreuk op de privacy en dat de mentor een onbevooroordeelde houding moet hebben naar de leerling. Deze argumenten komen ook in de literatuur naar voren zoals in het onderzoek van Lusse (2013) in Rotterdam.

3. Belangrijkste doelen van SG/HB

De belangrijkste doelen van een SG en HB zijn volgens de mentoren:

- wederzijdse kennismaking waardoor later het contact gemakkelijker verloopt,
- informatie over het kind krijgen en inzicht in de basisschoolperiode (als basis voor DHP).

Voor een HB worden deze doelen aangevuld met:

- inzicht in de thuissituatie

Deze doelen komen overeen met wat de bronnen noemen en in de literatuur vermeld staat. Een positieve start hebben en elkaar leren kennen maakt later contact (mocht er iets spelen) gemakkelijker. Ook kan de mentor meer zicht krijgen op het onderwijsondersteunend gedrag van de ouders thuis. *Onderwijsondersteunend gedrag* van de ouders thuis heeft het *meeste effect* op het schoolsucces van het kind (Lusse, 2013; Vreugdenhil in Oostdam & De Vries, 2014).

Het bespreken van wederzijdse verwachtingen zou ook een doel moeten zijn (Lusse, 2013; De Vries, 2012; Oostdam & De Vries, 2014; interviews PrO en Avila). De wederzijdse verwachtingen worden door de mentoren wel genoemd als mogelijk gespreksonderwerp maar wordt niet als doel genoemd. Het werd verwoord als "*Samenwerken en wederzijds contact opnemen als er iets is met de leerling.*"

4. Voor alle en met alle leerlingen en hun ouders vroeg in het schooljaar een SG/HB

Als er SG of HB gehouden worden dan bij *alle* leerlingen, aldus de mentoren DVC, zodat iedereen gelijk behandeld wordt. Dit komt overeen met de literatuur/bronnen: geen uitzondering maken bij pubers, gevoel van controle en 'slecht nieuws' voorkomen (Lusse, 2013; interview PrO en E. Wieser Avila, www.BeterPresteren.nl), aandacht voor leerlingen zonder bagage (Lusse, 2013). Een aandachtspunt is gescheiden ouders. "Zorg voor een positieve boodschap vanuit school, een prettig gesprek voor ouders, de leerling en de mentor! Geef aandacht en complimenten voor wat goed gaat" (Lusse, 2013).

De mentoren geven aan dat de leerling bij het gesprek moet zijn. Dit komt overeen met de bronnen en literatuur: praten met de leerling, zij is de schakel tussen thuis en school. Indien nodig kan daarnaast een gesprek met alleen de ouders gevoerd worden.

De periode waarin SG/HB plaats moet vinden is *vroeg* in het schooljaar eventueel na informatieavond (waarbij opgemerkt: als deze bijeenkomst blijft bestaan) bij voorkeur *tot rond* de herfstvakantie. Ook uit literatuur en bronnen komt naar voren dat zo vroeg mogelijk een relatie moet worden aangegaan voordat er een incident is (Smits, 2012; Lusse, 2013; Oostdam & De Vries, 2014).

Optie om voor de zomervakantie een SG/HB te houden: voor aankomende eerste klassers en hun ouders zou dit plezierig kunnen zijn. Verscheidene scholen houden hebben voor de zomer een SG/HB.

5 Een SG is lagere tijdsinvestering en lijkt eenvoudiger te organiseren dan HB, de voorbereiding gelijk

Uit het onderzoek komt naar voren dat mentoren vinden dat een SG korter zou kunnen zijn dan een HB: respectievelijk duur van SG 30 minuten en HB 40/45 minuten. Literatuur/bronnen geven 15-30 minuten voor SG en HB 1 uur.

Afhankelijk van doel/doelen die gesteld worden kan een keus gemaakt worden tussen SG of HB. Wordt er veel waarde gehecht aan 'de thuissituatie zien' dan ligt de keus voor een HB meer voor de hand. Een HB zou meer inzicht kunnen geven in het onderwijsondersteunend gedrag van de ouders thuis. De meeste mentoren hebben voorkeur voor HB net als Lusse (2013). De Vries is voor SG (CPS e-book,2014). Deze mentoren vinden een SG een goed alternatief.

Vorbereidingstijd op de inhoud is voor SG of HB nagenoeg gelijk. De dossiers van de leerlingen moeten gelezen worden en nagaan welke informatie jij als mentor uit het gesprek wilt halen ook in verband met DHP.

Het organiseren van HB lijkt complexer dan het organiseren van SG. Een bron (Interview E Wieser, Avila) heeft positieve ervaringen met overdag (voor de zomer) ouders en leerling uit te nodigen op school. De mentoren zijn die dag/dagen uitgeroosterd en de toeleverende scholen weten nu dat het beleid van deze school is. Ook de mentoren uit het onderzoek lijken een vorm van uitroosteren of vrijstelling van werkzaamheden als voorwaarde te zien. Het maken van afspraken voor SG/HB blijft een aandachtspunt. Zorg dat ouders zich duidelijk uitgenodigd voelen (Lusse, 2013).

6 Werken met een format aanbevolen

Het hebben van een format waarbij een koppeling is met DHP, lijkt de voorkeur te hebben van de mentoren.

Afhankelijk van de doelen die de school stelt bij SG/HB, de gespreksthema's, de afgesproken tijdsduur, moment in het schooljaar en verdere interventies kan een gespreksformat worden opgesteld. Verwachtingen van school aan ouders zouden er in opgenomen moeten zijn. Lusse (2013) geeft aan dat het van belang is dat ieders perspectief aan bod komt. Zeker als het format gekoppeld wordt aan DHP is aandacht voor positief gesprek en inbreng van de leerling van belang. Een DHP is namelijk gebaseerd op tekortkomingen van de leerling!.

7 Verslag in Magister, bespreken met collegae en voor de ouders DHP/ILP

De mentoren vinden een kort verslag in Magister voldoende omdat een deel van de informatie terug komt in DHP (of ILP). Deze documenten worden door de ouders getekend.

Daarnaast de informatie (mondeling) delen met collega's zoals in sectoroverleg en met de zorg.

8 Huisbezoek kan lastig zijn

Als er een keus gemaakt moet worden tussen het houden van HB of SG kunnen de negatieve ervaringen van collega's, te weten inbreuk in de privacy en onrustig situaties, worden mee genomen. Ook onbekendheid met de situatie ("Waar kom ik terecht? Heb ikzelf de regie nog in handen?") kan een argument zijn tegen het afleggen van HB. Een HB later in het schooljaar gepland lijkt geen optie vanwege onheuse bejegening door ouders.

Als argumenten voor een HB werden onder andere gegeven: laagdrempelig voor de ouders, ouders en leerlingen waarderen het en ouders lijken meer open in hetgeen ze vertellen over hun kind. Inzicht in de thuissituatie was volgens de mentoren een doel van het HB en de reden om de voorkeur te hebben voor HB boven SG.

9 Geen behoefte aan scholing, wel aan uitwisseling

De mentoren gaven aan geen behoefte te hebben aan scholing op het gebied van SG of HB. Wel

was er een behoefte aan uitwisseling van ervaringen. Vooraf geïnformeerd worden door/uitwisselen met ervaren mentoren en in de periode van het houden van SG/HB momenten van uitwisseling van ervaringen/reflecteren.

10 voorwaarden voor SG/HB

Mentoren die voor SG of HB zijn geven als voorwaarde voor het houden van SG/HB dat er *ruimte en tijd* gegeven moet worden.

De Vries (e-book, 2014) geeft tijdsbesparing als argument: geen informatieavond, geen verplichte rapportgesprekken maar maatwerk met de ouders over verder samenwerking.

Door enkele mentoren en collega's van PrO werd aangegeven dat controle op het uitvoeren van het beleid wenselijk wordt geacht. Sanctie voor wie het niet doet.

11. Ouders en leerlingen zullen het waarderen

Uit literatuur en bronnen komt naar voren dat ouders en de leerlingen een huisbezoek waarderen. De mentoren zijn ook deze mening toegedaan. Belangrijk is dat het een positief en prettig gesprek is voor leerling, ouders en mentoren.

6.2 Aanbeveling

Aanbeveling beleid:

Vanuit een visie op Ouderbetrokkenheid zou het beleid kunnen zijn:

een SG door alle mentoren van alle sectoren van klassen 1.

Hoewel de mentoren van DVC voorkeur hebben voor een HB lijkt het invoeren van een SG op school beter haalbaar. Een SG is eenvoudiger te organiseren en kost minder tijd. Een SG duurt maximaal 30 minuten.

Voorwaarde is dat mentoren tijd en ruimte om SG te houden (uitroosteren/vrijstelling van taken). Plan een bijeenkomst voor de mentoren voor dat de SG gehouden worden om onder andere de doelen te bespreken en ervaringen uit te wisselen.

Plan een bijeenkomst na de herfstvakantie om ervaringen uit te wisselen, te evalueren en bij te stellen.

De doelen van SG zijn:

1. Wederzijdse kennismaking: vroegtijdig een goed relatie opbouwen met ouders en leerling.
2. Meer inzicht in de achtergrond van de leerling krijgen.
3. Wederzijdse verwachtingen bespreken.
4. Inzicht krijgen in onderwijsondersteunend gedrag van de ouders thuis.

Als het krijgen van inzicht in de thuissituatie als belangrijk doel wordt aangemerkt dan is het afleggen van een huisbezoek gewenst.

Houdt een SG/HB met *alle* ouders en hun kind.

Plan de gesprekken *na* de informatieavond: de ouders hebben dan de informatie vanuit school gehad.

Houdt de gesprekken *voor* de herfstvakantie.

Een optie voor klas 1 is ook om het SG *voor* de zomervakantie te houden.

Werk met een format waarbij enkele items van DHP zijn opgenomen. (Format van bijlage 9 zou als uitgangspunt gebruikt kunnen worden).

Deel de informatie met de collega's en plaatst het verslag in magister.

Aanbevelingen voor verder onderzoek op schoolniveau zijn:

- Visie van teamleiders en directie op SG/HB).

- Ervaring van ouders en leerlingen met SG/HB onderzoeken.
- Verwachtingen die mentoren hebben bij *onderwijsondersteunend gedrag van ouders thuis* onderzoeken. Welke mogelijkheden zien mentoren? Welke mogelijkheden zien vakdocenten?
- Onderzoek naar invulling van huidige rapportgesprekken: wensen van school/mentoren, ouders en leerlingen.
- Onderzoek of de mentor "de spil is" binnen de school: worden contacten met ouders en bespreking over leerlingen voldoende gecommuniceerd met deze spil?
- Onderzoek naar tweejarig mentoraat, mentortaken en taakuren. Er zou breder gekeken kunnen worden dan alleen naar SG/HB. Nu zijn de LWOO-bijeenkomst (met een deel van de ouders), de informatiebijeenkomst en de 2 rapportgesprekken verplicht voor alle ouders. En daarmee dus ook voor de mentor! Dat komt neer op 6 avonden per jaar. De grootte van de klassen varieert van 15 tot 24 leerlingen: een verschil in belasting tussen mentoren.

6.3 Discussie

Discussie 1:

Het onderzoek richtte zich op SG/HB bij leerling van de eerste klas. Een SG/HB zou ook bij zij-instromers, in tweede leerjaar, bij wisseling van mentor, in schooljaar van belangrijke overgangen of zelfs ieder leerjaar gehouden moeten worden. Wat wordt het beleid van DVC?

Discussie 2:

Wat wordt de invulling van de informatiebijeenkomst en de twee traditionele rapportgesprekken en blijven deze voor ouders verplicht?

Investeren voor of aan het begin van het schooljaar zou kunnen worden 'beloond' door mentoren niet te verplichten met alle ouders de twee rapportgesprekken te moeten houden. Mogelijkheid zou kunnen zijn eerste rapport om te zetten in uitgebreid voortgangsgesprek (met LOB en DHP) en tweede rapportgesprek alleen als mentor of ouder (of leerling) dit wenselijk vinden.

Literatuur

- Heldoorn, G., Hogeboom, B., Vries, de P. & Vrije, de G. (2011). *Aardig of gelijkwaardig. Over het vermogen van ouderbetrokkenheid op scholen*. download via www.cps.nl
- Lusse, M (2013) *Een kwestie van vertrouwen Een ontwerpgericht onderzoek naar het verbeteren van het contact met ouders in het 'grootstedelijk' vmbo als bijdrage aan preventie schooluitval*. Rotterdam: Erasmus Universiteit.
- Menheere, A., & Hooge, E. (2010). *Ouderbetrokkenheid in het onderwijs: Een literatuurstudie naar de betekenis van ouderbetrokkenheid voor de schoolse ontwikkeling van kinderen*. Amsterdam: Kenniscentrum onderwijs en opvoeding.
- Munniksma, F., Huitsing, G., Oldenburg, B., Van der Ploeg, R., & Veenstra, R. (2014). Samenwerken tegen pesten. In R. Oostdam & P. de Vries (red.), *Samen werken aan leren en opvoeden. Basisboek over ouders en school* (p. 211-224). Bussum: Coutinho.
- Oostdam R., Vries de P., (2014). *Samenwerken aan leren en opvoeden Basisboek over ouders en school*. Bussum: Uitgeverij Coutinho.
- Smit, F. Wester, M. Kuijk van J., (2012). *Ouderbetrokkenheid en verbeteren leerprestaties Literatuurstudie*. Nijmegen: ITS Radboud Universiteit.
- Veen, A. (2009). *Zo krijgt de school een gezicht: huisbezoeken door Amsterdamse scholen*, Institute Child Development and Education, Universitair of Amsterdam SGO. Amsterdam: Kohnstamn instituut Research.
- Vries, de P. (2010). *Handboek ouders in de school*. Amersfoort: Uitgeverij CPS Onderwijsontwikkeling en advies
- Wiersema, M.I. (2012). Ouderbetrokkenheid bij Vakcollege Zorg en Welzijn Onderzoek in kader van Master Special Educational Needs (voor intern gebruik).

Internet:

- Da Vinci College. Schoolgids 2014-2015-2012. Geraadpleegd op www.davincicollege.nl.
- Onderwijsraad..Rijksoverheid. *Meer aandacht van scholen voor ouders bij leerontwikkeling kinderen*. gedownload op 14-1-4-2015.
- Ouders-school.nl/ door naar <http://ouders-school.nl/?p=165>: VMBO school in Delfshaven , A Tavenier.) www.pta.org.gedownload via <http://onderwijsbeleid010.nl/voortgezet-onderwijs-0> op 12-1-2015.
- Programma Beter presteren: 28-12-2013 gedownload 15-1-2015.
Melanchthon Mathenesse vmbo-kbl-bbl. www.melanchthon.nl/mathenesse;
Melanchthon Prinses Irene op vmbo-gemengd, vmbo-kader en vmbobasis. Rotterdam www.melanchton.nl/irene
- Vries, de P. (versie 2014) *Programma Ouderbetrokkenheid 3.0 ©Van informeren naar samenwerken*. Uitgeverij: CPS Onderwijsontwikkeling en advies.
- Vries, de P. (versie 2014). *E-book Ouderbetrokkenheid 3.0 van informeren naar samenwerken*. Uitgeverij: CPS Onderwijsontwikkeling en advies.

Interviews:

- telefonisch interview op 29-1-2015 (nav artikel uit 2007 'Pareltjes van ouderbetrokkenheid') Els Wieser, Avila Hengelo.
- Hanneke van Sprundel: Pro DVC, op 29 januari 2015.
- Patrick Tirions: Pro DVC, op 19 januari 2015 en
- Peter de Vries: CPS, op 14 april 2015.

Bijlagen

1 Afkortingen en opmerking

CPS	CPS Onderwijsontwikkeling en advies is een landelijke adviesorganisatie voor het onderwijs
DVC	Da Vinci College
DHP	Deelhandelingsplan
HB	Huisbezoek
ILP	Individueel Leerling Plan
LWOO	Leerweg Ondersteunend Onderwijs
SG	Startgesprek
VC	Vakcollege
VMBO	Vorbereidend Middelbaar Beroeps Onderwijs
VO	Voortgezet onderwijs

Overal waar in dit verslag 'ouders' staat, wordt ook ouder, verzorger en/of verzorgers bedoeld. Mentor wordt in de zij-vorm aan gegeven, zes van de zeven mentoren zijn vrouwen.

2 Elementen voor effectief ouderbetrokkenheid op gebied van cognitieve en sociale ontwikkeling.

Vreugdenhil geeft in 'Samenwerken in leren en opvoeden' (Oostdam R. en de Vries P. 2014, pag.-33-34) een overzicht van de elementen die van belang zijn voor effectieve ouderbetrokkenheid op cognitieve en sociale ontwikkeling van kinderen.

Voor effecten van ouderbetrokkenheid op cognitieve en sociale ontwikkeling van het kind zijn vooral de volgende elementen van belang:

- *Goede ouderbetrokkenheid thuis.*

Betrokkenheid thuis wordt vooral gestimuleerd door uitnodigingen of verzoeken van leraren om hun kind te ondersteunen. Ouders kunnen hun kind beter helpen als zij specifieke vragen of verzoeken krijgen.

- *De ouder als rolmodel: het hebben van hoge maar/en reële verwachtingen.*

- *Zorgvuldige communicatie tussen school en ouder.*

De school zorgt er voor dat ouders goed geïnformeerd zijn, dat ouders het gevoel hebben welkom te zijn op school, dat ouders als gelijkwaardig worden beschouwd. Ouders moeten merken dat hun inzet van belang is om de opvoeding en het leren thuis en op school op elkaar af te stemmen, om de onderwijsresultaten te verbeteren en de schoolloopbaan.

Ouders moeten willen meedenken en werken aan de ontwikkeling van hun kind en moeten zij op een goede manier en respectvol communiceren met school.

- *Ouders ondersteunen hun kind bij het maken van studie keuzes en adequate leerstrategieën.*

- *versterken van onderling oudercontact,*

de sociale controle en het sociale kapitaal (hulpbronnen en ideeën) heeft een positief effect op de opvoeding en de onderwijsresultaten van kinderen.

- *hoe groter te relationeel vertrouwen tussen schoolteams en ouders (onderling) hoe beter de school in staat is de kwaliteit van het onderwijs te verhogen en daarmee de leerprestaties van de leerlingen te verhogen.*

- *programma's en activiteiten om ouders meer te betrekken bij de ontwikkeling van hun kind leidt tot hogere prestaties: effectievere onderwijsondersteuning door de ouders.*

Helpen met huiswerk leidt niet per definitie tot betere leerprestaties. Gericht handvatten geven aan ouders leidt tot succes op gebied van hogere score op het voltooien van huiswerkopdrachten en minder problemen rond huiswerk.

- *Leerlingen hebben naar mate ze ouder worden meer baat bij vertrouwen en steun van de ouders en minder bij concrete hulp.*

Sommige vormen lijken een *negatief effect* te hebben op prestaties van leerlingen, vooral in de periode van het *voortgezet onderwijs*:

- *benadrukken van discipline en structuur,*

- *druk uitoefenen om te presteren en*

- *overmatige controle (Bakker et al., in Oostdam en de Vries, 2014).*

- *een 'negatief gekleurd' contact tussen ouders en school heeft een negatief effect op het zelfvertrouwen, de betrokkenheid en de intrinsieke motivatie van de leerlingen.*

Sommige vormen van samenwerking lijken *geen effect* (niet positief, niet negatief) zoals: helpen op school, bezoeken ouderavond, deelname in commissies/ raden.

3 Criteria Ouder betrokkenheid 3.0 (CPS)

De tien criteria van *Ouderbetrokkenheid 3.0*

Een *ouderbetrokkenheid 3.0* school voldoet aan de onderstaande criteria.

1. De school heeft met ouders een heldere visie op samenwerking geformuleerd. Uit alle informatie van de school aan ouders blijkt hoe belangrijk de school het samenwerken met ouders vindt. Ook in het gedrag van de medewerkers van de school is de visie op ouderbetrokkenheid zichtbaar.
2. De school laat zien dat leraren, leerlingen en ouders actief betrokken worden bij het schoolbeleid. Bijvoorbeeld door middel van panelgesprekken met ouders, een leerlingenraad, een brainstorm tussen leraren, leerlingen en hun ouders over een bepaald beleidsthema, enzovoort. Leraren, leerlingen en ouders weten wat er met hun inbreng gebeurt.
3. Op school is aan alles te merken dat leraren, leerlingen en ouders welkom zijn op school.
4. Ouders en leraren werken voortdurend samen om het leren en een gezonde ontwikkeling van leerlingen te ondersteunen, zowel thuis als op school.
5. Gesprekken tussen leraren, leerlingen en ouders worden vanuit gelijkwaardigheid gevoerd. Iedereen heeft zijn eigen actieve inbreng. Leerlingen zijn zoveel mogelijk bij alle gesprekken aanwezig. De plaatsen waar gesprekken worden gevoerd zijn voor iedereen comfortabel en gelijkwaardig en er is voldoende tijd voor alle deelnemers.
6. Leraren, leerlingen en ouders voelen zich verantwoordelijk voor elkaar en zijn daarop aanspreekbaar. Zo wordt er respectvol over elkaar gesproken zowel binnen als buiten de school. Voor leraren, leerlingen en ouders die buiten de groep dreigen te vallen voelt iedereen zich verantwoordelijk.
7. Het leerlingendossier is toegankelijk voor leraren en ouders. Ouders worden uitgenodigd informatie toe te voegen.
8. De school laat zien open te staan voor verbeteringsuggesties en gaat op een transparante manier om met klachten. Iedereen kan zien welke (officieel) gemelde klachten er zijn en wat er met deze klachten gebeurt. Natuurlijk worden privacy regels hierbij in acht genomen.
9. De opkomst bij verplichte bijeenkomsten met ouders en leraren (en leerlingen) is > 80%. De mate van verantwoordelijkheid, betrokkenheid en samenwerking komt onder meer tot uiting in dit criterium.
10. Wetten en schoolregels worden door de school actief en helder duidelijk gemaakt en door iedereen nageleefd (zoals leerplicht, ouderbijdrage, omgangsregels, enzovoort). De school heeft het basisarrangement van de inspectie.

Deze tien criteria van *Ouderbetrokkenheid 3.0* zijn gebaseerd op de zes standaarden van PTA (Parent Teacher Association), www.pta.org.

Versie september 2014 © CPS Onderwijsontwikkeling en advies

4 Verslag interview P. de Vries

Verslag van overleg Ouderbetrokkenheid met Peter de Vries 14 april 2015 Gemeentehuis Rotterdam Librijestee 4 Rotterdam

Aanwezig: Peter de Vries (CPS), William Buys (Fontys) en Marianne Wiersema (Da Vinci College).

Verslag is aangepast naar onderzoek startgesprek van M. Wiersema.

Thema's die volgens Peter zeker behandeld moeten worden in kader van ouderbetrokkenheid voor studenten/startende leraren:

- gescheiden ouders
- 18 jaar en ouder: wat is de rol van ouders -

Ouderbetrokkenheid blijft, ouderverantwoordelijkheid daalt met de leeftijd (geldt ook voor onder de 18 jaar). De leerling verantwoordelijkheid geven ('een zak met 100% vertrouwen, het is aan jou hoe je er mee omgaat'). De lijn van afnemende verantwoordelijkheid van de ouder en toenemende verantwoordelijkheid van de leerling per leerling en ouder bepalen!

- acceptatie proces van de ouders (en leerling) bij met name naar het VMBO moeten gaan.
- allochtone ouders (Er is meer universeel dan verschil!)
- onderzoek doen (zoals wij als professionele leefgemeenschap hebben bedacht/ voorgesteld).

Belangrijke Nederlanders ouderbetrokkenheid deskundigen oa:

- Mariëtte Lusse ('Kwestie van vertrouwen' proefschrift, 2013)
- Eddy Denissen (oa zie link NJI: <http://www.nji.nl/nl/Leraren-en-ouderbetrokkenheid-Een-reviewstudie-naar-de-effectiviteit-van-ouderbetrokkenheid-en-de-rol-die-leraren-daarbij-kunnen-ervullen>)
- Ron Oostdam (medeauteur met Peter de Vries "Samen werken aan opvoeden, 2014).

CPS heeft Thema ouderbetrokkenheid tot een van de speerpunten gemaakte. (De andere speerpunten zijn: Covey, excellente leraar, de kernvakken).

Vanuit 'halffabricaat' wordt maatwerk geleverd aan de betreffende school.

1ste stap van CPS is: onderzoeken op de school hoe ouderbetrokkenheid vorm is gegeven.

2de stap: Studie dag oid voor docenten en ouders.

3de stap: regiegroep samen stellen in de school met docent, ouders en leiding (en eventueel leerling(en)).

Ouderbetrokkenheid programma/ invulling is gebaseerd op de 10 criteria.

Ouderbetrokkenheid 3.0 volgens Peter de Vries start met een startgesprek met de ouders en de leerling met de mentor.

Dit eerste gesprek vindt plaats *op school*, mocht het nodig zijn dan kan een tweede gesprek plaats vinden bij de leerling thuis als ouders/ leerling en mentor dit wenselijk achten (huisbezoek).

Startgesprek levert tijd op omdat er *individuele afspraken* gemaakt worden over voortgang van elkaar ontmoeten: de standaard 10 minuten gesprekken dienen te worden afgeschaft zo ook de informatieavond. (Behoeft bij ouders van bepaalde klassen is er niet: bv wel bij ouders van groep 1 en groep 8..., wel klas 1 en klas 4 VMBO).

Ieder schooljaar starten met een startgesprek! Aan het begin van het schooljaar: 'je praat in vreedstijd'.

Gespreksleidraad: niet een strak format. Gaat om kennismakend en afspraken maken!

En ieder schooljaar een nieuwjaarsreceptie in eerste weken: ouders leren elkaar kennen.

Aan het begin van ieder schooljaar een informele bijeenkomst met ouders en leerlingen per klas: dat ouders elkaar en elkaars kinderen leren kennen.

Ook buddysysteem met ouders: koppelen van ouders om steun of informatiedeling/ niet perse per klas maar 'schoolbreed'.

(zie ook e~book Ouderbetrokkenheid 3.0)

Peter de Vries wijst ook weer op het onderscheid maken tussen ouderbetrokkenheid en ouder participatie: het gaat om *ouderbetrokkenheid!*

In opleidingsperiode gaat het erom om de studenten een leuke ervaring mee te geven zodat studenten -startende leraren positief staan tegen over ouderbetrokkenheid. Het idee van 'best practice' in jouw school meenemen. Vanuit die positieve ervaring neemt de student - startende docent de ouders/ouderbetrokkenheid verder mee in zijn/haar loopbaan.

De visie van een school zou moeten zijn dat de school met de ouders en de leerling en team vorm.

Ouders zijn onderdeel van de maatschappij: idee voor in de school. Laat bv ouders workshops geven over iets waar hun deskundigheid ligt.

Training van mentoren zou /kan wenselijk zijn.

Peter werkt aan boek (komt binnenkort uit) over samenlevingsregels (school/ouders).

18-4-2015 M.Wiersema

5 Verband tussen CPS, Vreugdenhil en Lusse

In hoofdstuk 2 zijn de visie op ouderbetrokkenheid van CPS Ouderbetrokkenheid 3.0, van Vreugdenhil Voorwaarden Optimaliseren Samenwerking tussen ouders en school en van Lusse de Tien Succesfactoren in de Samenwerking tussen school en ouders beschreven en is het verband hier tussen weer gegeven in tabel X.1.

De 10 regels ouderbetrokkenheid 3.0 van CPS zijn door de docentonderzoeker in verkorte versie samengevat:

- CPS 1. samenwerking, in visie en beleid,
- CPS 2. leerling en ouders actief betrokken bij beleid,
- CPS 3. ouders en leerling welkom,
- CPS 4. ondersteunen leren/gezonde ontwikkeling school en thuis,
- CPS 5. gesprekken gelijkwaardig en meestal met leerlingen,
- CPS 6. verantwoordelijk voor elkaar, aanspreekbaar en respect,
- CPS 7. leerling-dossier open voor ouder,
- CPS 8. open voor verbeter suggesties en klachten,
- CPS 9. 80% van de ouders verplicht bijeenkomsten,
- CPS 10. schoolregels helder en nageleefd.

De Voorwaarden Optimaliseren Samenwerking tussen ouders en school volgens Vreugdenhil is in verkorte versie weer te geven als:

- Vreugdenhil A. samenwerkingscultuur,
- Vreugdenhil B. samenwerkingsstructuur,
- Vreugdenhil C. samenwerkingsvaardigheid,
- Vreugdenhil D. samenwerkingsbereidheid.

Tien succesfactoren in de samenwerking tussen school en ouders volgens Lusse zijn in verkorte versie (Lusse in Oostdam & de Vries, 2014, tabel 9.1. p. 120):

Succesfactoren voor het leggen van contact tussen school en ouders

1. School zorgt er voor dat de ouders zich welkom voelen.
2. School maakt vroegtijdig kennis met alle ouders.
3. School heeft contact met een ouder en nodig ook met een andere begeleider van het kind.

Succesfactoren voor de samenwerking tussen school ouders en leerlingen

4. School nodigt de leerling standaard uit bij reguliere individuele contacten met ouders.
5. School zorgt voor interactie, dialoog en uitwisseling voor informatie met ouders.
6. School voedt het gesprek tussen ouders en het kind thuis.
7. School besteedt ook aandacht aan wat goed gaat.

Succesfactoren voor het met school, ouders en leerlingen samenwerken aan toekomstperspectief.

8. School neemt de schoolloopbaanontwikkeling van de leerling als leidraad voor contact met ouders.
9. School initieert op ontwikkelingspunten van de leerling een concreet plan waarin ieders rol duidelijk is.
10. School bespreekt teleurstellingen in schoolloopbaan met ouders en kind.

Criteria van CPS en van Vreugdenhil zijn te linken aan de tien Succesfactoren in de samenwerking tussen school en ouders volgens Lusse, het geen tot het onderstaande overzicht leidt:

Succesfactoren voor het leggen van contact tussen school en ouders

1. School zorgt er voor dat de ouders zich welkom voelen.
CPS1. samenwerking, in visie en beleid,
CPS 3. ouders en leerling welkom,
Vreugdenhil A samenwerkingscultuur.
- 2 School maakt vroegtijdig kennis met alle ouders.
CPS 4. ondersteunen leren/gezonde ontwikkeling school en thuis,
CPS 5. gesprekken gelijkwaardig en meestal met leerlingen.
Vreugdenhil A Samenwerkingscultuur.
- 3 School heeft contact met een ouder en nodig ook met een andere begeleider van het kind.
CPS 4. ondersteunen leren/gezonde ontwikkeling school en thuis.
Vreugdenhil A Samenwerkingscultuur.

Succesfactoren voor de samenwerking tussen school ouders en leerlingen:

4. School nodigt de leerling standaard uit bij reguliere individuele contacten met ouders.
CPS 4. ondersteunen leren/gezonde ontwikkeling school en thuis,
CPS 5. gesprekken gelijkwaardig en meestal met leerlingen.
5. School zorgt voor interactie, dialoog en uitwisseling voor informatie met ouders.
CPS 4. ondersteunen leren/gezonde ontwikkeling school en thuis,
CPS 5. gesprekken gelijkwaardig en meestal met leerlingen.
Vreugdenhil A samenwerkingsstructuur.
6. School voedt het gesprek tussen ouders en het kind thuis.
CPS 4. ondersteunen leren/gezonde ontwikkeling school en thuis,
CPS 5. gesprekken gelijkwaardig en meestal met leerlingen.
Vreugdenhil B samenwerkingsstructuur.
7. School besteedt ook aandacht aan wat goed gaat.
CPS 4. ondersteunen leren/gezonde ontwikkeling school en thuis.
Vreugdenhil A samenwerkingsstructuur en
Vreugdenhil D samenwerkingsbereidheid.

Succesfactoren voor het met school, ouders en leerlingen samenwerken aan toekomstperspectief:

8. School neemt de schoolloopbaanontwikkeling van de leerling als leidraad voor contact met ouders.
CPS 4. ondersteunen leren/gezonde ontwikkeling school en thuis,
CPS 5. gesprekken gelijkwaardig en meestal met leerlingen.
9. School initieert op ontwikkelingspunten van de leerling een concreet plan waarin ieders rol duidelijk is.
CPS 4. ondersteunen leren/gezonde ontwikkeling school en thuis,
CPS 5. gesprekken gelijkwaardig en meestal met leerlingen.
Vreugdenhil C samenwerkingvaardigheid,
Vreugdenhil D samenwerkingsbereidheid.
10. School bespreekt teleurstellingen in schoolloopbaan met ouders en kind.
CPS 4. ondersteunen leren/gezonde ontwikkeling school en thuis,
CPS 5. gesprekken gelijkwaardig en meestal met leerlingen.

Het overzicht is om gezet in een tabel. Deze tabel is opgenomen in hoofdstuk 2.

Tabel 2.1 Verband tussen Ouderbetrokkenheid 3.0 CPS, Voorwaarden Optimaliseren Samenwerking Vreugdenhil en de Tien succesfactoren Lusse.

	Succesfactoren Lusse									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
CPS	1	4	4	4	4	4	4	4	4	4
	3	5		5	5	5		5	5	5
Vreugdenhil	A	A	A		A	B	A		C	
							D		D	

Onderstaande Criteria Ouderbetrokkenheid van CPS zijn naar de mening van de docentenonderzoeker niet terug te voeren naar een of meerdere succesfactor van Lusse:

CPS 2. Leerling en ouders actief betrokken bij beleid,

CPS 6. Verantwoordelijk voor elkaar, aanspreekbaar en respect,

CPS 7. Leerling-dossier open voor ouder,

CPS 8. Open voor verbeter suggesties en klachten,

CPS 9. 80% van de ouders verplicht bijeenkomsten,

CPS 10. Schoolregels helder en nageleefd.

De reden hiervoor zou kunnen zijn dat CPS gebaseerd op PTA uit de USA en men mogelijk verder is in de ontwikkeling van ouderbetrokkenheid dan in Nederland tot nu toe gebruikelijk is/ haalbaar is. Het onderzoek van Lusse (2013) is bedoeld om scholen te helpen hun contact met ouders stapsgewijs te verbeteren waarbij de aandacht ligt op het betrekken van alle ouders bij de schoolloopbaan van hun eigen kind en PTA uit USA gericht op de 'family' en 'community' (CPS 6). Het onderzoek van Lusse is als het ware onderdeel van het Ouderbetrokkenheid volgens PTA.

De vier Voorwaarden Optimaliseren Samenwerking tussen ouders en school volgens Vreugdenhil zijn terug te vinden in één of meer van de tien Succesfactoren van Lusse. Zowel Vreugdenhil als Lusse richten zich op de samenwerking tussen school en ouders.

6 Aandachtspunten bij de succesfactoren voor het leggen van contact tussen school en ouders

Aandachtspunten bij de succesfactoren voor het leggen van contact tussen school en ouders (Lusse in Oostdam & De Vries 2014, p.122-127)

1. Voelen zich welkom op school

- voor ouders die en hoge drempel ervaren, zijn geholpen met een duidelijke en tijdige uitnodiging van school. Dus jaargenda op orde en niet meer schuiven met data en tijden van bijeenkomsten.
- vriendelijke toon vanuit school in brieven, aan de telefoon, in persoonlijk contact en een persoonlijk welkom aan de deur.
- uitnodiging niet alleen schriftelijk maar ook persoonlijk doen..

2. Vroegtijdig kennismaken met de mentor

- individuele kennismaking met de ouder thuis of op school aan het begin van het schooljaar zodat zij op een positieve manier hebben kennis gemaakt. Daardoor is het gemakkelijker om contact op te nemen als er iets aan de hand is.
- een vroegtijdig kennismakingsgesprek biedt ook de mogelijkheid om meer persoonlijkere onderwerpen te bespreken.

3. Contact met een ouder/begeleider van elk kind

- als een ouder niet kan of wil communiceren met school en/of zijn kind begeleiden, samen met de ouder in het netwerk van het gezin zoeken naar een volwassene die de ouder kan ondersteunen in de begeleiding van het kind.

4. School nodigt de leerling standaard uit bij reguliere individuele contacten met ouders.

- duidelijk communiceren dat de leerling bij regulier gesprek is de leerling. De leerling is daardoor op de hoogte van wat afgesproken wordt,
- leraar moet in staat zijn een driegesprek te voeren.
- bij problemen kan het wenselijk zijn om gesprekken te voeren zonder de leerling erbij te hebben.

5. School zorgt voor interactie, dialoog en uitwisseling voor informatie met ouders.

- alle partijen komen aan het woord
- de ontwikkeling van leerling op school en thuis wordt besproken (wederkerigheid). Dit vormt een betere basis voor samenwerking.

6. School voedt het gesprek tussen ouders en het kind thuis.

- de begeleiding van de leerling thuis is van groot belang: de school geeft een ouder concrete handvatten en informatie voor het gesprek met hun kind over school/ schoolloopbaan keuzes. Dit gesprek kan ook onderdeel zijn van regulier voortgangsgesprekken.

7. School besteedt ook aandacht aan wat goed gaat.

- aandacht voor wat goed gaat zodat ouders ook kan bemoedigen in plaats van alleen corrigeren/ controleren en ook trots kunnen zijn op hun kind.
- doseren van wat niet goed gaat.
- als alleen wat niet goed gaat wordt belicht zullen leerlingen minder genegen zijn hun ouders bij school te betrekken.

8. School neemt de schoolloopbaanontwikkeling van de leerling als leidraad voor contact met ouders.

- voor de reguliere voortgangsgesprekken worden de ouders van elke leerling uitnodigd.
- leidend in de voortgangsgesprekken met de leerling zijn: zijn studievoortgang, zijn talenten, zijn ambities en zijn schoolloopbaankeuzes.
- samenwerking is bedoeld om leerling en ouders te ondersteunen in het ontwikkelen van een reëel toekomstperspectief die aansluit bij zijn talenten en zijn ambities.

9. School initieert op ontwikkelingspunten van de leerling een concreet plan waarin ieders rol duidelijk is.

- in overleg met de leerling en de ouders stelt de docent een concreet plan op voor de aanpak van de ontwikkelingspunten van de leerling: daarin staan vermeld welke bijdrage ieder heeft en welke afspraken zijn gemaakt over hoe school en ouders elkaar informeren over de voortgang. De leerling ervaart dat de ondersteuning tussen ouder en school op elkaar zijn afgestemd.

10. School bespreekt teleurstellingen in schoolloopbaan met ouders en kind

- leraar bespreekt de teleurstelling met ouders en leerling en zoekt naar mogelijke aanpak om het resultaat te verbeteren of nieuw toekomst perspectief te laten zien. Dit helpt ouders om weer trots te zijn op hun kind daardoor zij beter in staat bij te dragen aan het zelfvertrouwen van hun kind.

7 Interventies / contactvormen

1 Informatiekaart

basale informatie op een rijtje over de manier waarop ouders in contact kunnen komen met school en de momenten dat zij op school verwacht worden zoals:

- naam mentor:
- en hoe te bereiken
- planning voortgangsgesprekken, informatieavonden en themabijeenkomsten
- procedure ziekmelden
- vakanties
- evt. contactpersoon van school
- toegang tot magister.

Ouders voelen zich welkom en de leerlingen ziet dat hij geen uitzondering is.

2. Startgesprek (kennismakingsgesprek)

(zie hoofdstuk 3)

3 Voortgangsgesprekken

Voortgangsgesprekken hebben een bredere en positievere agenda dan de traditionele rapportgesprekken.

Er is aandacht voor:

- de ontwikkeling en begeleiding van de leerling, zowel op school als thuis (succesfactor 6),
- goede cijfers, aanwezigheid en goed gedrag (succesfactor 7),
- interesse, talenten, ambities en loopbaankeuzes van de leerling (succesfactor 8),
- docent, ouders en leerling maken in deze voortgangsgesprekken concrete afspraken over ontwikkelingspunten (succesfactor 9 en 10),
- alle ouders worden uitgenodigd (succesfactor 3),
- gaat om regulier gesprek: de leerling is hierbij aanwezig (succesfactor 4),
- alle drie partijen komen aan het woord (succesfactor 5).

4 Samen werken aan schoolloopbaan keuzes

- door hele schoolcarrière aandacht aan besteden, niet alleen bij belangrijke overgangsmomenten.
- ouders actief bij betrekken omdat het gesprek thuis van belang is.
- opnemen in gehele gesprekcyclus (succesfactor 8) zodat ontdekken van talenten en ambities en zijn ontwikkelingspunten vanuit school en thuis ondersteund kunnen worden (succesfactor 9) en teleurstelling mogelijk voorkomen kunnen worden (succesfactor 10).
- concrete keuzes voorbereiden in gesprek met leerlingen, ouder en leerkracht (succesfactor 9) en aantrekkelijke huiswerkopdrachten kunnen worden om gesprek thuis te voeden (succesfactor 6).

8 Leidraad interviews

Uitnodiging voor deelname aan interview:

Uitnodiging via de mail voor de mentoren van de klassen 1.

Mail

Respondenten: De 7 mentoren van eerste jaar DVC afdeling VMBO.

Toelichting voor respondenten:

In kader van docentenonderzoek (via de Academische Opleiding School) doe ik onderzoek naar eerste 'individuele' gesprek dat mentor van klas 1 met ouders van de leerlingen heeft. Dit kan zijn bv door een huisbezoek of een (start-)gesprek op school. Of misschien is het eerste contact telefonisch, naar aanleiding van een incident, het eerste rapportgesprek, of op andere wijze.

Ik wil graag jouw **ervaringen en ideeën** over startgesprek /huisbezoek/ individueel contact horen. Het betreft een interview aan de hand van een aantal vragen. Je antwoorden worden anoniem verwerkt.

Ik maak een verslag dat ik je toestuur via de mail. Je mag daarop wijzigingen aanbrengen of aanvullingen op geven.

Het interview duurt mi maximaal een klokuur.

Ik wil naar jouw locatie komen, je mag ook afspreken op de laan van België.

Voorstel voor een mogelijke afspraak: verschillende optie worden aangegeven.

Huisbezoek wordt afgekort als HB, startgesprek als SG, rapportgesprek als RG, telefonisch intake as Tel, contact naar aanleiding van incident als I, overige vormen worden niet afgekort.

Interviewleidraad

Noteren (van elk interview) :

datum:

begin tijd en eindtijd:

locatie:

ruimte:

aanwezig:

bijzonderheden:

Inleiding interview:

Bedanken voor mee willen werken aan dit interview. Duurt mi maximaal 1 klokuur.

Doel interview toelichten (zie toelichting mail).

Toelichting over aanleiding voor het onderzoek: mi onduidelijkheid over wel/niet huisbezoek/ geen format "we doen maar wat"-gevoel. Mijn functie bij DVC: docentonderzoeker is zelf ook mentor (van klas 2).

Antwoorden worden anoniem verwerkt. Tijdens het interview maak ik aantekeningen. Ik maak een verslag en stuur dat ter goedkeuring via de mail naar respondent, respondent mag verbeteren of aanvullingen geven. Binnen drie werkdagen retour sturen via de mail/ 4de dag= geen bericht is akkoord. Eindverslag van onderzoek wordt voorgelegd aan de directie van DVC.

Vragen tot zover?

Opening interview:

algemeen inleiding respondent:

0.0 Hoe lang werk je in het onderwijs, hoelang bij DVC?

0.1 Welke functie/taken heb jij binnen DVC?

0.2 Hoeveel jaren ben je mentor/ heb je mentoraat?

0.3 Van welke klassen heb je mentoraat gedaan?

0.4 Wat vindt je van je mentortak?

0.5 Heb je ervaring met 1 en/of 2 jarig mentoraat?

0.6 Wat heeft je voorkeur en waarom?

0.7 Van welke klas ben je mentor?

0.8 Is dat 1 of 2 jarig (of anders) mentoraat?

0.9 Wat is het aantal leerlingen (bij aanvang schooljaar) in deze klas?

0.10 Zijn er kenmerken voor jouw huidige klas 1 zoals: verhouding meisjes jongens, leerlingen met dyslexie/dyscalculie, leerstoornissen/gedragsproblemen, SE-achtergrond, allochtone/ autotone, anders.....?

1. Inleidende vragen: (spontaan inzicht krijgen in wat de respondenten zien als belangrijkste aspecten van thema startgesprek/ huisbezoek zijn.)

Mogelijk: SG, nav incident, RG, tel, of andere wijze.

1a Heb je ervaring met het afleggen van HB? Wil je dit toelichten?

1b Indien geen HB: wat is je eerste individuele contact met ouders van leerling? Wat is je ervaring met dit contact moment? Wil je dit toelichten?

De meeste mentoren zullen *geen huisbezoek* afgelegd hebben of *startgesprek* gehouden deze interventies niet als interventie zijn opgenomen in de visie op ouderbetrokkenheid van DVC.

Bij het afnemen van interviews vindt een verdeling van respondenten plaats op *grond van uitgevoerde interventie in schooljaar 2014-2015*.

Respondenten kunnen worden verdeeld in onderstaande beginsituatie: eerste contact is geweest:

- A een HB of SG,
- B naar aanleiding van incident,
- C het eerste rapportgesprek RG (november 2014),
- D op een ander wijze een individuele kennismaking.

Na de algemene inleiding van het interview worden per boven genoemde beginsituaties de bij behorende gestructureerde vragenlijsten afgenomen. De interviewvragen hoeven niet in aangegeven volgorde te worden afgenomen. Streven is dat alle vragen aan eind van interview zijn beantwoord.

Thema's van de vragen zijn oa gebaseerd deelvragen en op Lusse 2013, Veen 2009, Oostdam&De Vries 2014.

Kern Interview vragen bij beginsituatie: A. Huisbezoek of startgesprek op school.

Het doel: inzicht te krijgen in de ervaringen van de mentoren klassen 1 met startgesprek en welke (rand)voorwaarden mentoren geven voor een 'goed' startgesprek.

Vervolg vragen en directe vragen

1c/ Y/14 Respondent heeft in 2014-2015 huisbezoek afgelegd/ startgesprekken gevoerd met ouders (doorhalen wat niet van toepassing is)

2 Wat is volgens mentoren het hoofddoel/ wat zijn subdoelen van HB/SG? (vertrouwen, leren kennen, verwachtingen helder, vroeg signalering, specifieke/'negatieve' factoren in de thuissituatie/ omgeving van de leerling zien waardoor meer begrip of beter kunnen ondersteunen)

2a Wat is voor jou het hoofddoel van HB/SG?

2b Wat is/zijn voor jou de subdoelen?

2c En wat is 'mooi mee genomen'?

3 Ouders van alle leerlingen worden bezocht/ krijgen SG, (pubers willen geen uitzondering zijn).

3a Bij wie wordt een HB afgelegd of met wie SG gehouden?

3b Maak je in een keuze met wie?

3c Waarop is je keuze gebaseerd?

3d Wat vind je van deze keuze/ waarom kom je tot deze keuze?

4 Periode en tijdsinvestering: (totaal 1 1/2 -2 uur, vroeg in schooljaar voordat er problemen zijn, team/ zorgcoördinator, acute zorgen: zorgco, vertrouwenspersoon)

4a Wanneer in het schooljaar ga je op HB/doe je SG en waarom in deze periode?

4b Hoeveel tijd denk je dat je gemiddeld per HB/SG kwijt bent?

4c Hoeveel voor voorbereiding en verslaglegging?

4d Wat schat je is je totaal tijd per HB/ST?

4e Hoeveel tijd heb je gemiddeld nodig voor nabespreking en met wie deel je de informatie?

5 Voorbereiding (deel informatie over leerling is al bekend binnen school, mi voorkom dubbeling, voorkom te veel controle is nl niet het doel van HB/startgesprek, geeft geen vertrouwen)

5a Waaruit bestaat je voorbereiding?

5b Welk(e) dossier(s) lees je vooraf? (Zijn deze beschikbaar bv informatie van intake?)

5c Welke voorbereiding tref je verder nog?

6 Inhoud gesprek: (gezamenlijke agenda, ruimte voor vragen ouders/leerling, wederzijdse verwachtingen uitspreken, ondersteunend gedrag van ouders)

6a Werk je met een (gespreks)format?

6a deel 2 Zo ja: wat is de opzet en door wie ontwikkeld?

6b deel 1 Wat bespreek je over school?

6b deel 2 Wat wil je weten van de ouders?

6c Wat wil je weten van de leerling?

6d wat wil je weten over de leerling?

6e Bespreek je de verwachtingen van school naar de ouders toe? Welke verwachtingen zijn dat?

6f Bespreek je wat de ouders van jou als mentor mogen verwachten/ van school mogen verwachten? Wat kunnen ouders van jou verwachten?

6g Vraag je ouders naar hun ondersteunend gedrag en hoe vraag je dat? (Zoals vaste gewoonte van huiswerk maken en waar huiswerk gemaakt wordt, helpen bij huiswerk/overhoren, in agenda/magister kijken.....)

(Nummering vraag 6 is aangepast na afname interviews)

7 Verslaglegging (leerlingen dossier, zelden ouders ter inzage gegeven... niet transparant)

7a Maak je van elk HB/SG een verslag? (Maak je het verslag achteraf of met/bij de ouders?)

7b Wat doe je met het verslag/ waar wordt het bewaard en voor wie toegankelijk op school?

7c Krijgen ouders een verslag? Moeten ouders tekenen?

7d Met wie wordt het verslag besproken? (leerlingen bespreking, teamoverleg, Zorgcoördinator,...)

7e Indien geen verslag: met wie wordt het HB/SG besproken?

8 Negatieve ervaringen met HB/SG (onveilig situaties, signalering waar direct hulpverlening voor nodig, mentale belasting voor mentor, geen afspraak kunnen maken/willen maken, onbekend met gewoonte van gezin/cultuur)

8a Heb je negatieve ervaringen met HB/SG?

8b Welke ervaringen zijn dat?

8c Hoe vaak komt het voor?

9 Behoeftte aan scholing/ondersteuning (zelden scholing of ondersteuning, wel behoefte bij onervaren leerkrachten,interculturele communicatie)

9a Word je begeleid/voorbereid in het doen van HB/SG?

9b Zou je ondersteuning willen en zo ja wat is dan jou behoefte daarin?

10 Beleid DVC tav HB of SG(vaak veel weerstand in team met name door tijdsinvestering, olievlekwerking: enthousiaste collega inspireert teamleden)

10a Zou je de school/ je collega's adviseren HB te doen/ SG te houden met alle leerlingen klas 1? Waarom wel/niet?

10b Aan welke voorwaarden moet de organisatie voldoen om een goed HB/SG te doen?

11. Beeld dat mentoren hebben over beleving van ouders en leerling van HB/SG (motivatie voor SG/HB, weerstand collega's bij invoering)

11a Hoe denk je dat ouders het vonden dat je op huisbezoek kwam/ startgesprek hebt gehouden?

11b Hoe denk je dat je leerlingen het vonden dat je op huisbezoek kwam/startgesprek hebt gehouden?

Slot

12a Wat wil je verder nog kwijt over het onderwerp ouderbetrokkenheid/ thema HB/SG?

12b Wat wil je nog kwijt over dit interview?

Uitleggen: verslaglegging (zie inleiding).

Bedanken

Kern Interview vragen bij beginsituatie: B naar aanleiding van incident.

Het doel: inzicht te krijgen in de ervaringen van de mentoren klassen 1 met eerste contact naar aanleiding van een incident (negatieve situatie als tegenvallende cijfers of gedragsproblemen) en hun visie op vroeg in het schooljaar startgesprek houden met de ouders van alle leerlingen. (Welke (rand)voorwaarden mentoren geven voor een 'goed' startgesprek)

Vervolg vragen en directe vragen

1/Y Respondent heeft in 2014-2015 naar aanleiding van incidenten een individueel contact gehad met ouders van (aantal) leerlingen.

Vervolg vragen

13: Geen SG of HB gehouden aan begin van schooljaar bij alle leerlingen maar ander vorm van individueel contact met ouder en leerling.

13a Wat is de aanleiding voor het individuele gesprek? Was de leerling erbij aanwezig? Was de leerling ervan op de hoogte?

13b Wat was het doel van dit gesprek?

13c Wat is de reden (waarom) dat je geen SG of HB hebt gehouden bij alle leerlingen van je mentorklas?

13d Is er een SG of HB geweest bij een of meer leerlingen? (Overgaan naar interview vragen beginsituatie A, noteer aantal SG/HB).

13e Zie jij voordelen van een startgesprek op school of een huisbezoek? Welke?

Indien geen voordelen bij SG/HB: door naar vraag 8 (vragen 8, 10,9 en 11 afnemen).

2. Wat is volgens docenten het hoofddoel/ wat zijn subdoelen van HB/SG? (vertrouwen, leren kennen, verwachtingen helder, vroeg signalering, specifieke/'negatieve' factoren in de thuissituatie/ omgeving van de leerling zien waardoor meer begrip of beter kunnen ondersteunen)

2a Wat is voor jou het hoofddoel van HB/SG?

2b Wat is/zijn voor jou de subdoelen?

2c En wat is 'mooi mee genomen'?

3 Ouders van alle leerlingen worden bezocht/ krijgen SG, (pubers willen geen uitzondering zijn).

3f Zou je met de ouders van *alle* leerlingen een startgesprek houden/ op huisbezoek gaan?

3g Of maak je een keuze bij wie wel?

3h Waarop zou die keuze gebaseerd zijn?

3i Wat vind je van deze keuze?

3j Heb je voorkeur voor SG op school of HB? Kun je je voorkeur toelichten?

4 Periode en tijdsinvestering: (totaal 11/2 -2 uur, vroeg in schooljaar voordat er problemen zijn, team/ zorgcoördinator, acute zorgen: zorgco, vertrouwenspersoon)

4f In welke periode van het schooljaar zou volgens jou een SG of HB plaatst moeten vinden? Waarom?

4g Hoeveel tijd vind je dat een SG mag kosten? En een HB?

4h Hoeveel tijd zou voorbereiding en verslaglegging van een SG/HB kosten?

5 Voorbereiding (deel informatie over leerling is al bekend binnen school, mi voorkom dubbeling, voorkom te veel controle is nl niet het doel van HB/startgesprek, geeft geen vertrouwen)

5d Welke voorbereidingen zou je moeten treffen voor SG of HB?

6 Inhoud gesprek: (gezamenlijke agenda, ruimte voor vragen ouders/leerling, wederzijdse verwachtingen uitspreken, onderwijsondersteunend gedrag van ouders)

6h Zou je willen werken met een (gespreks)format?

6i Welke vragen/ thema's zouden er in ieder geval in opgenomen moeten zijn?

6j Wat zou je willen bespreken over school?

6k Wat zou je willen weten van de ouders?

6l Wat zou je willen je weten van de leerling?

6m Wat zou je willen je weten over de leerling?

6n Zou je de verwachtingen van school naar ouders toe bespreken? Welke verwachting zouden dat zijn?

6o Zou je wat de ouders van jou als mentor mogen verwachten/ van school mogen verwachten bespreken? Wat zouden ouders van jou kunnen verwachten?

6p Zou je ouders vragen naar hun onderwijsondersteunend gedrag en hoe zou je dat vragen? (Zoals vaste gewoonte van huiswerk maken en waar huiswerk gemaakt wordt, helpen bij huiswerk/overhoren, in agenda/magister kijken.....)

7 Verslaglegging (leerlingen dossier, zelden ouders ter inzage gegeven... niet transparant)

7f Zou je het wenselijk vinden als je er een verslag van moeten maken? Zouden de ouders dit moeten krijgen?

7g Waar zou het verslag bewaard moeten worden en voor wie zou het toegankelijk moeten zijn?

7h Vind je dat ouders een verslag moeten krijgen, waarom wel of waarom niet? Moeten ouders tekenen?

7i Met wie zou je het verslag moeten bespreken? (leerlingen bespreking, teamoverleg, Zorgcoördinator,...)

8 Negatieve ervaringen met HB/SG

8d Zie je nadelen/negatieve situaties/gevaren/valkuilen bij een huisbezoek? (onveilig situaties, signalering waar direct hulpverlening voor nodig, mentale belasting voor mentor, geen afspraak kunnen maken/willen maken, onbekend met gewoonte van gezin/cultuur)

8e Welke van deze nadelen/negatieve situaties/gevaren/valkuilen gelden volgens jou ook voor startgesprek op school?

10 Beleid DVC tav HB of SG (vaak veel weerstand in team met name door tijdsinvestering, olievlekwerking: enthousiaste collega inspireert teamleden)

10c Zou je de school/ je collega's adviseren SG of HB met de ouders van alle leerlingen van klas 1 te doen?

10d Waarom wel/niet?

10b Aan welke voorwaarden moet de organisatie voldoen om een goed HB/SG te kunnen doen?

9 Behoeftte aan scholing/ondersteuning (zelden scholing of ondersteuning, wel behoefte bij onervaren leerkrachten,interculturele communicatie)

9c Stel dat startgesprek ingevoerd wordt, zou je dan behoefte hebben aan ondersteuning of scholing?

9d Wat zou jouw behoefte aan ondersteuning of scholing kunnen zijn?

11. Beeld dat mentoren hebben over beleving van ouders en leerling van HB/SG **Indirecte vragen** (motivatie voor SG/HB, weerstand collega's bij invoering)

11c Verwacht je dat ouders van je mentorklas een SG of HB positief gewaardeerd zouden hebben? Wil je dat toelichten?

11d Verwacht je dat de leerlingen uit jouw klas een SG of HB positief gewaardeerd zouden hebben? Wil je dat toelichten?

Slot

12a Wat wil je verder nog kwijt over het onderwerp ouderbetrokkenheid/ thema HB/ST?

12b Wat wil je nog kwijt over dit interview?

Uitleggen: verslaglegging (zie inleiding).

Bedanken

Kern Interview vragen bij beginsituatie: C eerste rapportgesprek RG (november).

Het doel: inzicht te krijgen in de ervaringen van de mentoren klassen 1 met eerste contact tijdens eerste rapportgesprek en hun visie op vroeg in het schooljaar startgesprek houden met de ouders van alle leerlingen. (Welke (rand)voorwaarden mentoren geven voor een 'goed' startgesprek)

Vervolg vragen en directe vragen

Respondent heeft in 2014-2015 met 70 % of meer van de ouders van zijn mentorklas een individueel contact tijdens het eerste verplichte rapportgesprek waarbij ook de leerling aanwezig hoort te zijn. Het betreft ca leerlingen uit klas.....

Vervolg vragen

14 Welk (individuele) contact is er voor het eerste rapportgesprek geweest met de ouders van deze leerlingen?

(informatieavond: hoe was de opkomst?, bijeenkomsten met /voor de klas, welke: hoe was de opkomst? Gesprekken met zorgleerlingen: hoe vaak, was de leerling erbij?)

13: Geen SG of HB gehouden aan begin van schooljaar bij alle leerlingen maar ander vorm van individueel contact met ouder en leerling.

13e Wat was het doel/zijn de doelen van dit rapportgesprek?

13c Wat is de reden (waarom) dat je geen SG of HB hebt gehouden bij alle leerlingen van je mentorklas?

13d Is er een SG of HB geweest bij een of meer leerlingen? (Overgaan naar interview vragen beginsituatie A, noteer aantal SG/HB).

13e Zie jij voordelen van een startgesprek op school of een huisbezoek? Welke?

Indien geen voordelen bij SG/HB: door naar vraag 8 (vragen 8, 10,9 en 11 afnemen).

2. Wat is volgens docenten het hoofddoel/ wat zijn subdoelen van HB/SG? (vertrouwen, leren kennen, verwachtingen helder, vroeg signalering, specifieke/'negatieve' factoren in de thuissituatie/ omgeving van de leerling zien waardoor meer begrip of beter kunnen ondersteunen)

2a Wat is voor jou het hoofddoel van HB/SG?

2b Wat is/zijn voor jou de subdoelen?

2c En wat is 'mooi mee genomen'?

3 Ouders van alle leerlingen worden bezocht/ krijgen SG, (pubers willen geen uitzondering zijn).

3f Zou je met de ouders van *alle* leerlingen een startgesprek houden/ op huisbezoek gaan?

3g Of maak je een keuze bij wie wel?

3h Waarop zou die keuze gebaseerd zijn?

3i Wat vind je van deze keuze?

3j Heb je voorkeur voor SG op school of HB? Kun je je voorkeur toelichten?

4 Periode en tijdsinvestering: (totaal 11/2 -2 uur, vroeg in schooljaar voordat er problemen zijn, team/ zorgcoördinator, acute zorgen: zorgco, vertrouwenspersoon)

4f In welke periode van het schooljaar zou volgens jou een SG of HB plaats moeten vinden? Waarom?

4g Hoeveel tijd vind je dat een SG mag kosten? En een HB?

4h Hoeveel tijd zou voorbereiding en verslaglegging van een SG/HB kosten?

5 Voorbereiding (deel informatie over leerling is al bekend binnen school, mi voorkom dubbeling, voorkom te veel controle is nl niet het doel van HB/startgesprek, geeft geen vertrouwen)

5d Welke voorbereidingen zou je moeten treffen voor SG of HB?

6 Inhoud gesprek: (gezamenlijke agenda, ruimte voor vragen ouders/leerling, wederzijdse verwachtingen uitspreken, onderwijsondersteunend gedrag van ouders)

6h Zou je willen werken met een (gespreks)format?

6i Welke vragen/ thema's zouden er in ieder geval in opgenomen moeten zijn?

6j Wat zou je willen bespreken over school?

6k Wat zou je willen weten van de ouders?

6l Wat zou je willen je weten van de leerling?

6m Wat zou je willen je weten over de leerling?

6n Zou je de verwachtingen van school naar ouders toe bespreken? Welke verwachting zouden dat zijn?

6o Zou je wat de ouders van jou als mentor mogen verwachten/ van school mogen verwachten bespreken? Wat zouden ouders van jou kunnen verwachten?

6p Zou je ouders vragen naar hun onderwijsondersteunend gedrag en hoe zou je dat vragen? (Zoals vaste gewoonte van huiswerk maken en waar huiswerk gemaakt wordt, helpen bij huiswerk/overhoren, in agenda/magister kijken.....)

7 Verslaglegging (leerlingen dossier, zelden ouders ter inzage gegeven... niet transparant)

7f Zou je het wenselijk vinden als je er een verslag van moeten maken? Zouden de ouders dit moeten krijgen?

7g Waar zou het verslag bewaard moeten worden en voor wie zou het toegankelijk moeten zijn?

7h Vind je dat ouders een verslag moeten krijgen, waarom wel of waarom niet? Moeten ouders tekenen?

7i Met wie zou je het verslag moeten bespreken? (leerlingen bespreking, teamoverleg, zorgcoördinator,...)

8 Negatieve ervaringen met HB/SG

8d Zie je nadelen/negatieve situaties/gevaren/valkuilen bij een huisbezoek? (onveilig situaties, signalering waar direct hulpverlening voor nodig, mentale belasting voor mentor, geen afspraak kunnen maken/willen maken, onbekend met gewoonte van gezin/cultuur)

8e Welke van deze nadelen/negatieve situaties/gevaren/valkuilen gelden volgens jou ook voor startgesprek op school?

10 Beleid DVC tav HB of SG (vaak veel weerstand in team met name door tijdsinvestering, olievlekwerking: enthousiaste collega inspireert teamleden)

10c Zou je de school/ je collega's adviseren SG of HB met de ouders van alle leerlingen van klas 1 te doen?

10d Waarom wel/niet?

10b Aan welke voorwaarden moet de organisatie voldoen om een goed HB/SG te kunnen doen?

9 Behoeftte aan scholing/ondersteuning (zelden scholing of ondersteuning, wel behoefte bij onervaren leerkrachten,interculturele communicatie)

9c Stel dat startgesprek ingevoerd wordt, zou je dan behoefte hebben aan ondersteuning of scholing?

9d Wat zou jouw behoefte aan ondersteuning of scholing kunnen zijn?

11. Beeld dat mentoren hebben over beleving van ouders en leerling van HB/SG Indirecte vragen (motivatie voor SG/HB, weerstand collega's bij invoering)

11c Verwacht je dat ouders van je mentorklas een SG of HB positief gewaardeerd zouden hebben? Wil je dat toelichten?

11d Verwacht je dat de leerlingen uit jouw klas een SG of HB positief gewaardeerd zouden hebben? Wil je dat toelichten?

Slot 12a Wat wil je verder nog kwijt over het onderwerp ouderbetrokkenheid/ thema HB/ST?

12b Wat wil je nog kwijt over dit interview?

Uitleggen: verslaglegging (zie inleiding).

Bedanken

Kern Interview vragen bij beginsituatie: D op ander wijze heeft een individuele kennismaking plaats gevonden.

Het doel: inzicht te krijgen in de ervaringen van de mentoren klassen 1 met deze ander vorm van individuele kennismakingsgesprek met de ouders van alle leerlingen van de mentorklas, en hun visie op vroeg in het schooljaar startgesprek houden met de ouders van alle leerlingen. (Welke (rand)voorwaarden mentoren geven voor een 'goed' startgesprek)

Vervolg vragen en directe vragen.

Respondent heeft in 2014-2015 met 70 % of meer van de ouders van de leerlingen van zijn mentorklas een individueel contact (niet in de vorm van een huisbezoek, een startgesprek op school of tijdens het eerste rapportgesprek). Het betreft ca leerlingen uit klas.....

Vervolg vragen:

15a Welk (individuele) contact heb je gehad met (een groot deel van) de ouders van de leerlingen van je mentorklas?

(bv na informatieavond: hoe veel gesprekken, hoe lang?, bijeenkomsten met /voor de klas, hoeveel, hoe lang? Gesprekken met zorgleerlingen: hoe vaak, was de leerling erbij?)

15 b Wat is het doel/wat zijn de doelen van deze vorm van contact?

15b Wat zijn de voordelen van deze vorm van contact?

15c Wat zijn de nadelen van deze vorm van contact?

15d Is de leerling op de hoogte van inhoud/ is de leerling er bij aanwezig?

15e Wat is de tijdsinvestering van dit contact per ouder/leerling? In welke periode van het schooljaar heb je dit contact?

15f Welke voorbereidingen zijn nodig voor deze vorm van contact?

15g Wat is de inhoud van deze vorm van contact?

15h Hoe wordt er verslag gemaakt van deze vorm van contact?

15i Wat wil je verder nog kwijt over deze vorm van contact met ouders?

13: Geen SG of HB gehouden aan begin van schooljaar bij alle leerlingen maar ander vorm van individueel contact met ouder en leerling.

13c Wat is de reden (waarom) dat je geen SG of HB hebt gehouden bij alle leerlingen van je mentorklas?

13d Is er een SG of HB geweest bij een of meer leerlingen? (Overgaan naar interview vragen beginsituatie A, noteer aantal SG/HB).

13e Zie jij voordelen van een startgesprek op school of een huisbezoek? Welke?

Indien geen voordelen bij SG/HB: door naar vraag 8 (vragen 8, 10,9 en 11 afnemen).

2. Wat is volgens docenten het hoofddoel/ wat zijn subdoelen van HB/SG? (vertrouwen, leren kennen, verwachtingen helder, vroeg signalering,

specifieke/'negatieve' factoren in de thuissituatie/ omgeving van de leerling zien waardoor meer begrip of beter kunnen ondersteunen)

2a Wat is voor jou het hoofddoel van HB/SG?

2b Wat is/zijn voor jou de subdoelen?

2c En wat is 'mooi mee genomen'?

3 Ouders van alle leerlingen worden bezocht/ krijgen SG, (pubers willen geen uitzondering zijn).

3f Zou je met de ouders van *alle* leerlingen een startgesprek houden/ op huisbezoek gaan?

3g Of maak je een keuze bij wie wel?

3h Waarop zou die keuze gebaseerd zijn?

3i Wat vind je van deze keuze?

3j Heb je voorkeur voor SG op school of HB? Kun je je voorkeur toelichten?

4 Periode en tijdsinvestering: (totaal 11/2 -2 uur, vroeg in schooljaar voordat er problemen zijn, team/ zorgcoördinator, acute zorgen: zorgco, vertrouwenspersoon)

4f In welke periode van het schooljaar zou volgens jou een SG of HB plaats moeten vinden? Waarom?

4g Hoeveel tijd vind je dat een SG mag kosten? En een HB?

4h Hoeveel tijd zou voorbereiding en verslaglegging van een SG/HB kosten?

5 Voorbereiding (deel informatie over leerling is al bekend binnen school, mi voorkom dubbeling, voorkom te veel controle is nl niet het doel van HB/startgesprek, geeft geen vertrouwen)

5d Welke voorbereidingen zou je moeten treffen voor SG of HB?

6 Inhoud gesprek: (gezamenlijke agenda, ruimte voor vragen ouders/leerling, wederzijdse verwachtingen uitspreken, onderwijsondersteunend gedrag van ouders)

6h Zou je willen werken met een (gespreks)format?

6i Welke vragen/ thema's zouden er in ieder geval in opgenomen moeten zijn?

6j Wat zou je willen bespreken over school?

6k Wat zou je willen weten van de ouders?

6l Wat zou je willen je weten van de leerling?

6m Wat zou je willen je weten over de leerling?

6n Zou je de verwachtingen van school naar ouders toe bespreken? Welke verwachting zouden dat zijn?

6o Zou je wat de ouders van jou als mentor mogen verwachten/ van school mogen verwachten bespreken? Wat zouden ouders van jou kunnen verwachten?

6p Zou je ouders vragen naar hun onderwijsondersteunend gedrag en hoe zou je dat vragen? (Zoals vaste gewoonte van huiswerk maken en waar huiswerk gemaakt wordt, helpen bij huiswerk/overhoren, in agenda/magister kijken.....)

7 Verslaglegging (leerlingen dossier, zelden ouders ter inzage gegeven... niet transparant)

7f Zou je het wenselijk vinden als je er een verslag van moeten maken? Zouden de ouders dit moeten krijgen?

7g Waar zou het verslag bewaard moeten worden en voor wie zou het toegankelijk moeten zijn?

7h Vind je dat ouders een verslag moeten krijgen, waarom wel of waarom niet? Moeten ouders tekenen?

7i Met wie zou je het verslag moeten bespreken? (leerlingen bespreking, teamoverleg, Zorgcoördinator,...)

8 Negatieve ervaringen met HB/SG

8d Zie je nadelen/negatieve situaties/gevaren/valkuilen bij een huisbezoek? (onveilig situaties, signalering waar direct hulpverlening voor nodig, mentale belasting voor mentor, geen afspraak kunnen maken/willen maken, onbekend met gewoonte van gezin/cultuur)

8e Welke van deze nadelen/negatieve situaties/gevaren/valkuilen gelden volgens jou ook voor startgesprek op school?

10 Beleid DVC tav HB of SG(vaak veel weerstand in team met name door tijdsinvestering, olievlekwerking: enthousiaste collega inspireert teamleden)

10c Zou je de school/ je collega's adviseren SG of HB met de ouders van alle leerlingen van klas 1 te doen?

10d Waarom wel/niet?

10b Aan welke voorwaarden moet de organisatie voldoen om een goed HB/SG te kunnen doen?

9 Behoeftte aan scholing/ondersteuning (zelden scholing of ondersteuning, wel behoefte bij onervaren leerkrachten,interculturele communicatie)

9c Stel dat startgesprek ingevoerd wordt, zou je dan behoefte hebben aan ondersteuning of scholing?

9d Wat zou jouw behoefte aan ondersteuning of scholing kunnen zijn?

11. Beeld dat mentoren hebben over beleving van ouders en leerling van HB/SG **Indirecte vragen** (motivatie voor SG/HB, weerstand collega's bij invoering)

11c Verwacht je dat ouders van je mentorklas een SG of HB positief gewaardeerd zouden hebben? Wil je dat toelichten?

11d Verwacht je dat de leerlingen uit jouw klas een SG of HB positief gewaardeerd zouden hebben? Wil je dat toelichten?

Slot

12a Wat wil je verder nog kwijt over het onderwerp ouderbetrokkenheid/ thema HB/ST?

12b Wat wil je nog kwijt over dit interview?

Uitleggen: verslaglegging (zie inleiding).

Bedanken

9 Voorbeeld startgesprek volgens Lusse

	<i>leerling</i>	<i>ouder</i>	<i>mentor</i>
introductie	Vertellen over buurt, gezinssamenstelling, werk en dergelijke. Aanhaken op wat al bekend is.		Vertelt iets over zichzelf, ervaring op school. Kent leerling wel of niet al?
wederkerige agenda	Welke onderwerpen willen ouders en/of leerling graag bespreken?		
overgang volgend leerjaar	Ervaringen op PO of in eerder leerjaar en verwachtingen voor komend jaar	Ervaringen en verwachtingen rond contact met mentor	Gebruik in betreffende leerjaar/ van betreffende mentor
positie in klas/ sociale vaardigheden	Relatie met mede leerlingen en docenten. Druk, verlegen, afgeleid?	Hoe ziet ouder positie en sociaal gedrag van de leerling?	Welke ondersteuning kan mentor bieden?
begeleiding	Praat de leerling thuis over school (sociaal, werk, loopbaankeuzes?). Vraagt hij/zij om steun?	Vragen de ouders naar schoolzaken? Hoe ondersteunen de ouders de leerling verder?	Is steun van school gewenst? (huiswerk, SMW, SOCP?) Wat verwacht school dit leerjaar van ouders? (bijv. interesse voor schoolzaken/ helpen stageplek zoeken)
dagroutine	Hoe laat naar school, op tijd op, ontbijt, wanneer huiswerk? Moeite met op tijd komen?	Kunnen ouders eea begeleiden (zijn ze bijv. thuis en op als kind naar school moet / thuis komt?)	Hoe kan mentor hier rekening mee houden, ondersteunen?
interesses en ambities	Wat zijn hobby's, interesses, lidmaatschappen, ambities en toekomstplannen?	Hoe staan ouders tegenover de interesses en ambities en hoe stimuleren zij deze?	Hoe kan school de interesses en ambities ondersteunen? (bijv. brede schoolactiviteiten, ondersteunen ambities)
bijzonderheden	Zijn er zaken waarvan ouders en leerling vinden dat de mentor dit moet weten over de leerling (zaken uit de onderbouw, omstandigheden thuis, gezondheid, contact jeugdzorg of politie?) Heeft de mentor vragen?		
afronding	Zijn er nog andere onderwerpen die aan bod moeten komen? Afspraken over hoe en wanneer en hoe ouders en mentor contact met elkaar op nemen. Zo nodig checken telefoonnummers en e-mailadressen.		

10 Verslag telefonisch interview

Telefonisch interview met Mevrouw Els Wieser, coördinator onderbouw van Avila College te Hengelo.

Aanleiding om via de mail contact op te nemen met Avila College was een artikel in NKO (Nederlandse Oudervereniging Katholiek Onderwijs) van 2007, een digitale brochure "Pareltjes van partnerschap" (gedownload op 2 januari 2015) van A van Rooijen, waarin melding wordt gedaan van intakegesprek op VO school. Bij dit artikel was het mailadres van Els vermeld.

Het eerste mailcontact was 3 januari 2015 waarin gevraagd werd om inzage te mogen hebben in protocol/format van intake/startgesprek.

Op 12 januari reageerde Els dat het Avila college inderdaad nog steeds met een intake/startgesprek werkt en een format daarvoor heeft. Het format dient als praatpapier en Els wilde het formaat graag ter beschikking stellen en een mondelinge toelichting geven. Daarop is besloten een telefoons interview te houden.

Voorafgaand aan het interview is de site van het Avila College bezocht. Het Avila College bestaat uit onderbouw (leerjaar 1 en 2) Theoretische leerweg waarbij de leerlingen kunnen opstromen naar de havo of theoretische leerweg leerjaar 3 en 4 volgen.

Samenvatting van het interview dat plaats vond op 28 januari van 15.45 uur tot 16.15 uur: Het verslag van het interview is 4 februari ter goedkeuring en met de mogelijkheid aanvulling te geven, via de mail verstuurd naar Els. Els heeft op 5 februari feedback gegeven en de feedback is verwerkt in dit verslag. (De bijlage is nogmaals voorgelegd aan Els).

Het artikel was uit 2007 en de school is het startgesprek alle jaren blijven doen! Het kost tijd maar (beter gezegd *en*) het brengt veel op. De school overweegt om ook een startgesprek te gaan houden in het derde leerjaar!

Startgesprek is onderdeel van het beleid van de directie/van de school.

De gesprekken vinden plaats in de laatste lesweek van het schooljaar voordat de leerling op school komt.

De startgesprekken vinden plaats op school en worden overdag gehouden.

De mentor wordt voor de gesprekken vrij geroosterd.

De administratie verzorgt de planning.

De gesprekken duren ca 20 minuten, maximaal 30 minuten.

De mentor heeft voorafgaand aan het gesprek het dossier van de leerling bekeken.

De basisscholen zijn in middels gewend dat de leerlingen naar het startgesprek gaan.

Alle leerlingen van leerjaar 1 en alle instromers krijgen een startgesprek met hun mentor.

Het betreft een 2-jarig mentoraat. Gemiddeld zijn er 26/27 leerlingen per klas.

Doel van het gesprek is:

- contact met ouders, de leerling en de mentor,
- belangrijke informatie delen (zie format),
- in de *eerste* teambespreking van het nieuwe schooljaar informeert de mentor de collega's over de leerlingen.

Als er geen startgesprek zou zijn, zou het eerste contact met de ouders het eerste rapport zijn of incidenteel contact na aanleiding van een probleem met de leerling. Nu is het een positief gesprek

en hebben de betrokkenen kennis met elkaar gemaakt.

De ouders en de leerling zijn bij het gesprek aanwezig. Ervaring leert dat de meeste leerlingen met beide ouders komen. Ook al vinden de gesprekken op school plaats de mentor krijgt wel een indruk van de leerlingen en haar/zijn ouders.

Het format wordt als leidraad gebruikt bij het gesprek zodat de verschillende onderwerpen aanbod komen.

De verwachtingen worden besproken en vastgelegd:

- verwachtingen leerlingen: wat verwacht de leerling/welke ambities heeft de leerling bijvoorbeeld heeft ambitie voor havo. Ook wat de school verwacht van de leerling wordt besproken.

(bijvoorbeeld: goede inzet).

- verwachtingen ouders: wat de school van de ouders verwacht (zoals zorgen voor op tijd komen, ontbijten, goed eten, zorgen voor voldoende slaap, en hulp geven bij het huiswerk.

Ook wordt gevraagd wat de ouders van school verwachten. Bijvoorbeeld: we zouden graag snel op de hoogte worden gehouden bij problemen.

- Wat verwacht kan worden van de mentor/school wordt besproken. Bijvoorbeeld: hoe onderhouden de mentor en ouders contact, bij gescheiden ouders wie onderhoud contact met school. De lijnen binnen de school (mentor is de spil) en de manier van werken wordt besproken.

Het thema pesten wordt niet expliciet besproken maar kan wel ter sprake komen. Els mailde 5 februari naar aanleiding van het verslag: "We hebben geen stukje over pesten ingeruimd in het formulier. Dat zou misschien wel moeten. In de praktijk blijkt dat gepeste kinderen daar eigenlijk altijd wel zelf over beginnen, maar potentiële pesters bereik je daar niet mee. Goede tip!"

De ouders krijgen geen schriftelijke informatie mee, er wordt geen verslag aan de ouders gegeven.

11 startgesprek Avila

(oorspronkelijke lay-out is aangepast)

Avila College
Kennismakingsgesprek schooljaar:
WIE BEN JE?
Persoonsgegevens:
Naam: Klas:
Afleverende basisschool:
Advies basisschool: mee eens/oneens
Cito standaardscore:
Andere toets/en afgenomen? ja/nee
Zo ja, welke:
Medische en/of andere bijzonderheden:
Dyslexie: ja/nee/misschien
Zo ja, is er een rapport en een pasje: ja/nee/anders namelijk:
Is er sprake van een bijzondere beperking?
Medicijngebruik?
Verdere bijzonderheden:
Waar ben je goed in? Waar heb je hulp bij nodig?
Spelling: goed/ matig/zwak: Begrijpend lezen: goed/ matig/zwak: Rekenen: goed/ matig/ zwak: Aardrijkskunde/geschiedenis/biologie: goed/ matig/ zwak: Creatieve vakken: goed /matig/ zwak: Sport: goed /matig/ zwak:
Waar ligt je belangstelling? Wat zijn je hobby's?

WAT WIL JE?
Wat zijn je ambities?
Ik wil goed presteren op het niveau dat de basisschool adviseert: ja/nee
Ik wil proberen een niveau hoger te komen: ja/nee
Ik wil meedoen met Sport+traject:
Wat is je motivatie? Invullen indien van toepassing
Ik wil graag naar de havo omdat
Wat verwachten ouders/verzorgers van de ontwikkeling van hun kind?
HOE PROBEREN WE HET DOEL TE BEREIKEN?
A. Wat kan de school bieden?
<ul style="list-style-type: none"> • Extra les in Nederlands, Engels en wiskunde • Aanbod en toetsing op 2 niveaus, te beginnen met bovenstaande drie vakken • Mentoraat • Hulp zorgfunctionaris, indien nodig
B. Wat verwacht de school van de leerling?
☐ Actieve werkhouding in de les ☐ Huiswerk noteren en maken ☐ Benodigde spullen meenemen naar school (boeken, etui, gymkleren etc.) ☐ Goed gedrag ☐ Op tijd komen
C. Wat verwacht school van de ouders?
☐ Betrokkenheid t.a.v. de leerling ☐ Betrokkenheid t.a.v. school (bezoeken voorlichtingsavonden/ouderavonden e.d) ☐ Zorgen voor aanwezigheid van alle schoolspullen en er, indien nodig, op toezien dat de leerling de juiste spullen op de juiste dag bij zich heeft ☐ Indien nodig: overhoren ☐ Signaleren en tijdig mentor inschakelen in geval van problemen ☐ Zorgen voor basisvoorwaarden zoals: voldoende slaap, gezonde voeding e.d.

D. Wat verwachten ouders/verzorgers van school?**Algemene opmerkingen:****Handleiding Formulier Intakegesprek TH stroom Avila College**

- De mentor gebruikt dit formulier tijdens het zogenoemde intakegesprek met ouder(s)/verzorger(s) en de aankomende TI-leerling. Liefst al voor de zomervakantie.
- Het is de bedoeling om op deze manier de drie partijen (leerling, ouders/verzorgers en school) alvast kennis met elkaar te laten maken en over en weer de verwachtingen van elkaar uit te laten spreken. Zo kunnen de partijen al in een vroeg stadium een zo goed mogelijk beeld van elkaar krijgen.
- Dit formulier is bedoeld als 'praatpapier'.
- De (relevante) informatie die de mentor via het intakegesprek verkrijgt zet hij/zij, samen met de informatie van het aanmeldingsformulier, overzichtelijk op een rijtje voor de lesgevende docenten.
- De informatie die niet in het aanmeldingsformulier staat maar wel boven tafel komt tijdens het intakegesprek moet in SOM komen te staan, onder het kopje 'startinformatie'.

12 Interview collega's PrO DVC

Verslag van de interviews met 2 collega's van Praktijk Onderwijs (PrO) van Da Vinci College Roosendaal.

Vooraf was toestemming gevraagd aan de directie van PrO of er interviews gehouden mochten worden en welke collega's daarvoor gevraagd mochten worden.

Hanneke van Sprundel en Patrick Tirions zijn via de mail benaderd en reageerden allebei positief op deelname aan interview.

De interviews zijn afzonderlijk gehouden op de locatie PrO, Norbartlaan 38 Roosendaal.

Patrick is geïnterviewd op 19 januari 2015, 14.00 uur. Het interview duurde ca 1 uur. Patrick heeft veel informatie gegeven over de werkwijze rondom de nieuwe leerlingen. Na het interview heeft hij verschillende materialen zoals gespreksformaat (digitaal) toegestuurd.

Hanneke is geïnterviewd op donderdag 29 januari 2015, 13.00 uur. Dit interview duurde ongeveer een half uur.

Patrick werkt 9 jaar bij Praktijk Onderwijs van Da Vinci College (PrO), hij heeft een fulltimebaan.

Patrick is ieder schooljaar mentor geweest van een klas 1 of een klas 3. Zijn huidige klas 1 heeft 11 leerlingen.

Hanneke werkt 14 jaar bij PrO, zij heeft een deeltijd baan (50-tijdelijk 70%). Hanneke is ieder jaar mentor geweest van klas 1. Haar huidige klas heeft 11 leerlingen.

In dit verslag zijn de interviews samengevoegd omdat de geïnterviewden op dezelfde school werken en beide positief staan ten opzichte van het afleggen van huisbezoeken. Waar er de meningen of ervaringen uiteen lopen wordt dit aangegeven.

Patrick is medeontwerper van format, dat gehanteerd wordt. Sinds 4 jaar gaan alle mentoren van klas 1 op huisbezoek. Alle leerlingen van leerjaar 1 tot en met 5 krijgen een huisbezoek. Het aantal leerlingen per klas varieert: de meeste mentoren hebben 12-14 leerlingen.

Startgesprek is onderdeel van het beleid van de directie/van PrO. Het afleggen van een huisbezoek is verplicht.

De gesprekken vinden plaatst vanaf de tweede week van het schooljaar. De huisbezoeken moeten zijn afgerond voor de herfstvakantie. Voor de zomervakantie is de leerling een middag op school geweest samen met zijn/haar ouders. De leerling heeft kennismaat met de andere nieuwe leerlingen. De ouders hebben uitleg gehad van de directie over praktijkonderwijs. De indruk bestaat dat de meeste ouders naar deze bijeenkomst komen.

In de tweede week van het nieuwe schooljaar komen de ouders naar de algemene informatieavond van de klas met hun mentor. Hanneke schat dat 70% van de ouders komt. Aan de ouders is tijdens eerdere bijeenkomsten verteld dat er een huisbezoek komt en ook staat het huisbezoek vermeld in schoolgids. De afspraak voor het huisbezoek kan op de informatieavond gemaakt worden (Patrick) of de mentor kiest ervoor om zelf telefonisch een afspraak te maken (Hanneke, Patrick).

Hanneke gaat bijvoorkeur direct na schooltijd op huisbezoek. Patrick gaat meestal 's avonds. Alle leerlingen/ouders worden bezocht. Het is zelden dat ouders geen huisbezoek willen. In dat geval kan het een gesprek op school worden.

Bij Hanneke duren de gesprekken ca. 15 minuten bij uitzondering 20/30 minuten. Hanneke spreekt

meestal de moeders. Gaat zij 's avonds op huisbezoek dan zijn er meestal ook de vaders bij. Bij Patrick duurt een huisbezoek ca. 1 uur en spreekt (meestal) beide ouders..

Hanneke heeft heel veel positieve ervaringen met het afleggen met huisbezoeken en een enkele keer (in 4 jaar) een gevoel van onveiligheid gehad tijdens een huisbezoek in de avond met een vader waarbij de moeder niet thuis was. Patrick heeft weinig negatieve ervaringen. Het verhaal van een boze vader tijdens het huisbezoek - niet eens met niveau van zijn dochter- is van enkele jaren terug.

Het PrO heeft eenjarig mentoraat.

Doel van het gesprek is:

- contact maken met ouders,
- inzicht in de achtergronden van de leerling zodat je begrip hebt voor de leerling bijvoorbeeld voor zijn gedrag, hoe ouders en leerling tegen school aankijken, hoe ouders met elkaar/met de leerling omgaan.
- inzicht in 'of er thuis ook geleerd kan worden' (inzicht in onderwijsondersteunende mogelijkheden van de ouders). Opgemerkt wordt dat deze vaardigheden vaak beperkt zijn.
- ILP (gedeeltelijk) opstellen en leerdoelen afstemmen (Patrick).

Patrick vulde aan: bij het signaleren van een 'verontrustende gezinssituatie', wordt de directie en de coördinator van de onderbouw direct ingelicht

Het onderwijsperspectief/uitstroomprofiel (OPP) wordt besproken, dit is een verplicht. De leerlingen en de ouders vullen een competentielijst in over de leerling. Deze competentielijst is onderdeel van het Individueel OntwikkelingsPlan (IOP). Het IOP wordt - in een later gesprek/ eerste rapportgesprek- door de ouders getekend.

Verwachtingen worden niet besproken, er is immers al veel verteld in eerdere bijeenkomsten en in de rapportgesprekken komt dit aan de orde met name bij IOP(Hanneke).

Het formulier wordt opgeslagen in magister.

Het thema pesten wordt niet expliciet besproken maar kan wel ter sprake komen.

De ouders krijgen geen verslag van het huisbezoek.

Het verslag van de interviews is 5 februari ter goedkeuring en met de mogelijkheid aanvulling te geven, is via de mail verstuurd naar Hanneke en Patrick. De feedback van Patrick is verwerkt op 16-2-2015.

13 Overige resultaten

In hoofdstuk 5 zijn de resultaten opgenomen die vaker dan 1x zijn genoemd door de respondenten.

Hieronder zijn de resultaten die 1x genoemd zijn weer gegeven.

Vraag 2 betreft de doelen van SG/HB

Doelen voor SG /HB:

- handelingsplan alvast bespreken namelijk over de aanpak die het kind nodig heeft en wie waar verantwoordelijk voor is,
- verwachtingen van het kind over de nieuwe school horen,
- verwachtingen naar de mentor toe horen,
- de rol van de mentor duidelijk maken : *kan ik laten zien dat ik meer ben dan een 'lesboer'*,
- informatie geven over werkwijze van DVC aangepast op individuele kind en die ouders: *niet alles wat ouders verwachten/vragen past in onze schoolsituatie*,
- afspraken maken met de leerling en de ouders en de mentor: *de leerling kan er niet onderuit omdat hij/zij weet wat er afgesproken is*.

Doelen specifiek voor HB:

- is laag drempelig voor de ouders, de ouders praten gemakkelijker over hun kind,
- de sfeer thuis proeven : *wat voor omgeving komt hij/zij, wat voor cultuur is er thuis? zodat ik de leerling betere kan begeleiden*
- vooral voor de stille meisjes is er ruimte tijdens een huisbezoek.

Vraag 3 betreft SG/HB met ouders van alle leerlingen

- dat zo ook de stille meisje gehoord worden.

Vraag 4 betreft de periode en tijdsinvestering

Periode:

- (ruim) voor het eerste rapport: *omdat ik alle ouders voor het eerste rapportgesprek gezien wil hebben*,
- aan het begin van het schooljaar: *ik ben dan nog onbevooroordeeld en durf dan nog bij alle ouders alleen op HB te gaan*,
- vroeg in het schooljaar na de informatiebijeenkomst en voor het schoolkamp van week 5 of 6: *niet in de eerste week want dan mis je de perikelen van de eerste weken*.

De gemiddelde tijd voor een SG of een HB mag volgens de vijf mentoren zijn:

- SG al gauw een 1 uur (1x): *dit is gebaseerd op gesprekken met ouders van LWOO- leerlingen waar ik vroeger individuele gesprekken mee had*,
- SG 20 minuten en HB: 30-45 minuten,
- SG 15-20 minuten en HB 20-30 minuten,
- SG 30 minuten, HB 60 minuten (2x).

Tijd die nodig is voor de voorbereiding voor en verslaglegging van een SG/HB is in één interview niet nagevraagd. Die tijd is vier mentoren aangaven:

- Voor het verslag en voorbereiding: *verslag al gauw 30 minuten en voorbereiding een uur op grond van ervaring*,
- voor voorbereiding heel weinig tijd nodig,
- voor voorbereiding en verslag 30-40 minuten,
- voor voorbereiding en verslag circa 30 minuten.

Bij twee mentoren is nagevraagd aan wie de informatie beschikbaar gesteld moet worden:

- een nabespreking: in teambespreking komt dit aanbod (1x)
- de informatie/verslag komt in magister en is zichtbaar voor alle collegae (1x):

Vraag 5 betreft welke voorbereiding nodig zijn

De volgende aandachtspunten kwamen naar voren:

- maken van afspraken met ouders,
- dossiers meenemen,
- navraag doen bij collega's over de leerling.

Vraag 6 betreft inhoud van gesprek

De onderstaande thema's aan als mogelijk aandachtspunten voor gesprek:

- of en welke er andere hulpverleners zijn
- deelhandelingsplan als basis gebruiken : *deze bespreken en bijstellen,*
- verwachtingen van het kind voor deze school: *wel/geen huiswerk hebben zodat je als mentor daarbij aan kunt sluiten met wat jij van het kind verwacht*
 - En over huiswerk maken, Naschoolse service, inpakwijzer.... en *dat ouders op school verwacht worden bijvoorbeeld voor rapportgesprekken of als er iets is,*
- wat de ouders/leerling van de mentor/school mogen verwachten: *of is op de informatiebijeenkomst besproken*
- afspraken die gemaakt worden met ouder/leerling en school zodat het kind er niet onderuit kan,
- wat de werkwijze is op DVC of deze informatie moet gegeven zijn op de informatiebijeenkomst - navragen hoe de eerste weken zijn ervaren,

Vraag 7 betreft de verslaglegging

- ouders moeten het verslag zouden krijgen: *open zijn en open blijven.*

Vraag 8 betreft negatieve ervaringen

Mogelijk zijn er negatieve ervaringen van mentoren met SG of HB. Een van de zeven mentoren heeft het HB van haar mentor toen zij op de middelbare school zat als negatief ervaren: inbreuk op de privacy.

De mentor die alle ouders voor het eerste rapportgesprek gezien wil hebben is, gaf aan gestopt te zijn met het afleggen van HB. De HB waren te oppervlakkig van inhoud bijvoorbeeld door dat de tv aanbleef staan, de vader boven was, de familie erbij kwam, de burens binnen kwamen lopen... Een SG op school bevalt beter: dit is in een rustige omgeving.

Een van de vijf mentoren heeft in het huidige schooljaar al drie keer (!) mee gemaakt dat ze onvriendelijk bejegend werd: *ouders die zeer direct en dwingend reageren, ik weet niet of ik mans genoeg ben om dat tijdens het gesprek te weer leggen of goed mee om te gaan. Het er 'niet' op reageren kan dan worden opgevat op als 'het er mee eens zijn' wat niet het geval is.* Ook tijdens telefoongesprekken of gesprekken op school is deze mentor onheus bejegend. SG of HB zouden daarom in de eerste of tweede week plaatst, moeten vinden *als beide partijen er nog blanco instaan.*

De (enige) mannelijk mentor heeft in alle jaren dat hij HB bracht, geen enkele negatieve ervaring opgedaan. Ook een van de vrouwelijk mentoren 'van het eerste uur' heeft geen negatieve ervaringen op gedaan.

Een van de vijf mentoren geeft aan dat zij zich minder op haar gemak zou voelen bij een HB: *spannend, waar kom ik terecht? Met een SG heb ik zelf de regie en dat is een voordeel!*

Vraag 10 betreft beleid DVC

- *dat het in de jaarnormtaak moet worden opgenomen*

Vraag 11 waardering ouders en leerlingen

"- ouders positief zijn over een HB *ook durven ouders thuis meer te vertellen.*

Vraag 12:

Een mentor wilde aan het eind van interview nog kwijt dat: *ik heb ouderbetrokkenheid in dit half jaar in vele 'soorten' gezien.....waarmee ze doelde op de onheuse bejegening door en aantal ouders.*